САРДЭЧНАЕ ПРЫВІТАННЕ ДЭЛЕГАТАМ НА III З'ЕЗД БГКТ!

НІВА

Год выдання V

№ 22 (222)

29 МАЯ 1960

БЕЛАСТОК

Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

ПРАКЛАДАЦЬ ДАРОГУ САЦЫЯЛІСТЫЧНЫМ ПЕРАУТВАРЭННЯМ

(ВЫТРЫМКІ З ДАКЛАДУ СТАРШЫНІ ГП БГКТ НА ІІІ-ЦІ З'ЕЗД.)

У перыядзе між ІІ-гім і ІІІ-цім З'ездамі БГКТ адбываліся ў краіне вялікія гістарычна - палітычныя падзеі, у якіх нашае Таварыства прымала актыўны ўдзел.

У 1958 годзе ўсе працоўныя Польскай Народнай Рэспублікі пачалі падрыхтоўку да належнай сустрэчы ІІІ-га З'езду Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі, які адбыўся ў сакавіку 1959 года. Актыў БГКТ садзейнічаў шырокаму ўключэнню беларускага насельніцтва ў прыманні перадз'ездавых абавязацельстваў, у іх рэалізацыі. Беларускае насельніцтва вельмі ахвотна і актыўна ўключалася ў перадз'ездаўскую кампанію.

У канцы 1958 года працоўныя Беласточчыны супольна з працоўнымі ўсёй краіны ўрачыста адзначалі 40-годдзе Камуністычнай партыі Польшчы, а на Беласточчыне — і дзейнасць Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. Актыў БГКТ, сярод якога нямала быўшых членаў КПЗБ, усімі сіламі дапамагаў Партыі арганізоўваць і праводзіць гэтыя ўрачыстасці.

І-га студзеня 1959 года адзначалася і яшчэ адна вялікая і радасная, асабліва для нас, беларусаў урачыстасць — 40-годдзе Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. БГКТ супольна з Таварыствам Польска - Савецкай Дружбы наладжвалі вечары, прысвечаныя гэтаму знамянальнаму юбілею.

НАЙВАЖНЕЙШАЕ — ЗМЕСТ ПРАЦЫ ГУРТКА

Арганізацыйная дзейнасць Таварыства вельмі значна ажывілася ў 1959 годзе ад часу пачатку абмену членскіх білетаў.

Асабліва моцна ажывілася дзейнасць БГКТ ва ўсіх галінах ад пачатку гэтага года, а менавіта — ад пачатку перадз'ездаўскай кампаніі.

Арганізацыйны бок нашага Таварыства перад ІІІ-цім З'ездам прадстаўляецца наступна:

7 павятовых аддзелаў, 2 гарадскія аддзелы, (Беласток і Варшава) і гурток у Шчэціне.

119 гурткоў і 3 395 членаў — гэта невялікая частка нашых арганізацыйных магчымасцей.

> **ІІІ З'ЕЗД БГКТ**
>
> **29 мая г. г. у памяшканні Прэзідыума Ваяводскай рады нарадовай у Беластоку адбудзецца ІІІ-ці з'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства. З'езд пачне працу ў 10 гадз.**
>
> **28 мая г. г. у памяшканні ГП БГКТ адбудзецца пленум Галоўнага праўлення.**

Але сутнасць дзейнасці Таварыства ляжыць не толькі ў колькасці гурткоў і колькасці членаў. Найважнейшае — гэта колькасць сапраўднага актыву і змест працы гуртка. А вось дагэтуль яшчэ многія з членаў Таварыства не разумеюць ролі і значэння гуртка ў асяроддзі, яго заданняў і напрамку дзейнасці.

Гурток — гэта арганізацыйная адзінка, якая знаходзіцца беспасрэдна ў асяроддзі. Ён павінен жыць штодзённа справамі свайго асяроддзя, знаходзіцца ў цеснай сувязі з усімі грамадскімі і культурна - асветнымі арганізацыямі, якія дзейнічаюць у данай мясцовасці. Трэба дапамагаць партыі і ўладам у рэалізацыі палітычна-грамадскіх, гаспадарчых і культурна - асветных заданняў. Дбаць аб як найлепшым сужыцці між насельніцтвам, аб развіцці культуры і тэхнікі ў сельскай гаспадарцы, аб павышэнні культурнага ўзроўня ва ўсіх галінах жыцця.

Гурток павінен утрымліваць цесную сувязь з праўленнем аддзела БГКТ, а праўленні аддзелаў — з гурткамі. А вось гэтая сувязь, на жаль, яшчэ малая. Таксама няма яшчэ добрай сувязі праўленняў аддзелаў з Галоўным Праўленнем і Галоўнага Праўлення — з аддзеламі і гурткамі. Трэба пры гэтым памятаць, што Праўленне аддзела і Галоўнае Праўленне — гэта не толькі штатны апарат працаўнікоў, а што гэта ўсе члены праўлення, якія з'яўляюцца адказнымі за дзейнасць Таварыства.

З выбраных на ІІ-гім З'ездзе БГКТ 45 асоб — членаў Галоўнага Праўлення — толькі каля 50 прац. прымала больш-менш актыўны ўдзел у дзейнасці Таварыства. А былі і такія члены ГП, якія наогул не цікавіліся справамі і не прымалі нават удзелу ў пасяджэннях ГП.

Праца аддзелаў Таварыства была шырока абмяркавана на адбыўшыхся перад З'ездам канферэнцыях аддзелаў. На гэтых канферэнцыях выбраны новыя праўленні аддзелаў, у склад якіх увайшлі добрыя актывісты, і таму можам спадзявацца, што праца нашага Таварыства будзе больш жывой і плённай

НА ГАЛОЎНЫМ НАПРАМКУ

Галоўным напрамкам у дзейнасці Таварыства з'яўляецца праца ў галіне культуры. Гэтая праца канцэнтравалася на арганізаванні і кіраванні рухам мастацкай самадзейнасці. У сучасны момант на Беласточчыне існуе 74 беларускіх самадзейных драматычных, харавых, танцавальных і інструментальных калектываў. З агульнага ліку калектываў 28 знаходзіцца ў Бельскім павеце, 24 — у Гайнаўскім, 15 — у Беластоцкім і 6 — у Сакольскім. Большасць з іх — гэта драмгурткі. Тлумачыцца гэта тым, што драмгурток з'яўляецца найлягчэйшай арганізацыйнай формай і можна ім кіраваць без спецыяльнай інструктарскай дапамогі. Пераважна гэтыя калектывы арганізавалі настаўнікі беларускіх школ і яны кіруюць імі. Сетка мастацкіх калектываў з'яўляецца гусцейшай там, дзе аддзелы Таварыства лепш працуюць. Гэтая сетка пераважна пакрываецца з сеткай гурткоў Таварыства ў беларускіх вёсках. Нашыя гурткі дагэтуль амаль выключна абмяжоўваліся мастацкай працай, не выходзілі яны на вёску з шырэйшай праблематыкай.

Дапамога з боку Таварыства калектывам мастацкай самадзейнасці заключаецца ў першую чаргу ў забеспячэнні гэтых калектываў адпаведным рэпертуарам. Таварыства выдала дагэтуль друкам шэсць рэпертуарных пазіцый для драмгурткоў і некалькі аднаактавых п'ес, адбітых на шапіграфе. Апрача таго, змяшчаюцца сцэнічныя творы, як нашых мясцовых аўтараў, так і аўтараў Савецкай Беларусі на старонках «Нівы». У апошні час раз у квартал выдаецца спецыяльны рэпертуарны дадатак да «Нівы» — дапаможнік мастацкай самадзейнасці. Высылаюцца таксама да мастацкіх гурткоў сцэнічныя творы, якія атрымоўваем з Мінска. Наогул, кожны беларускі драмгурток можа ўжо карыстацца звыш 20 сцэнічнымі творамі. Гэта ўжо даволі многа.

Таварыства ўсё яшчэ адчувае недахоп культработнікаў — людзей, якія маглі б кіраваць працай мастацкіх калектываў. Прыходзіць тут Таварыству на дапамогу Міністэрства Культуры і Аддзел Культуры ВРН, арганізуючы штогод культурна - асветныя курсы для настаўнікаў, якія кіруюць беларускімі мастацкімі калектывамі.

(Працяг на стар. 2)

ГОЛАС МАЮЦЬ ДЭЛЕГАТЫ

СЫМОН ЦЫМАНЮК, І-шы сакратар ПК ПАРП у Сямяцічах.

— Як я бачу дзейнасць Таварыства ў сваім павеце? Справа надта цяжкая, бо дагэтуль, як самі ведаеце, практычна амаль ніякай дзейнасці члены Таварыства ў нашым павеце не праяўлялі. Усё, галоўным чынам, залежыць ад людзей, кіруючых працай, ад актыву.

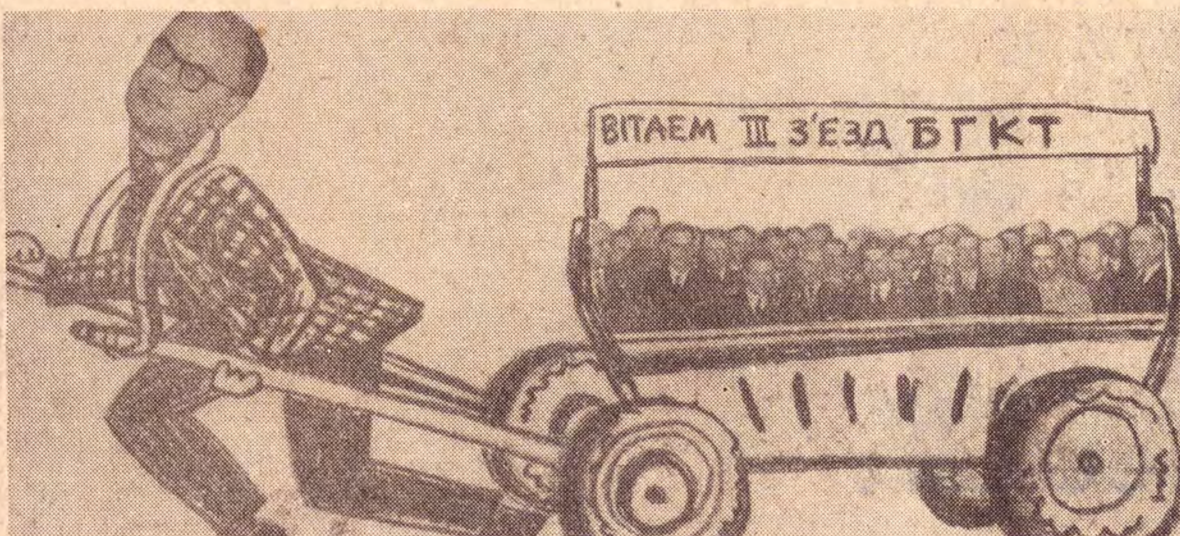
Да працы ў Таварыстве трэба прыцягнуць настаўнікаў. Яны ж, працуючы на вёсках, маюць неабмежаваныя магчымасці распаўсюджвання ідэй Таварыства ў сваім асяроддзі. Памятаць аднак трэба, што толькі той настаўнік будзе дапамагаць у працы Таварыству, якому з'яўляецца блізкай беларуская справа. У сувязі з гэтым трэба так пакіраваць рухам працаўнікоў асветы, каб настаўнікі — беларусы аказаліся ў беларускім асяроддзі, а гэтая справа залежыць ад супрацоўніцтва Г. П. з асветнымі ўладамі.

МАКАР ДЗЕМЯНОВІЧ, пасол у сейм ПНР. Трэба адзначыць, што Беларускае Таварыства за час свайго існавання зрабіла шмат карыснага ва ўздыме культуры на вёсцы. Доказам гэтага могуць

(Працяг на стар. 2)

Галоўнае праўленне па дарозе на З'езд

Старшыня: — Хоць і «балон», а цягнуць цяжка.

Вытрымкі з дакладу старшыні ГП БГКТ на III З'езд

(Працяг са стар. 1)

З пэўнай дапамогай мастацкім калектывам прыходзяць таксама Інспектараты Асветы і Саюз сялянскай моладзі. Дапамога гэта праяўляецца ў тым, што некаторымі харавымі і інструментальнымі калектывамі кіруюць інстуктары, якіх аплачвае Інспектарат Асветы або ЗМВ.

Галоўным недахопам у працы мастацкіх калектываў з'яўляецца іх нетрывалы характар. Многія калектывы існуюць толькі ў асенне - зімовы перыяд і распадаюцца з пачаткам палявых работ. Члены гэтых калектываў разыходзяцца часта пасля аднаго - двух выступленняў у сваёй вёсцы, не выязджаюць у навакольныя вёскі, і ў выніку ўкладзеная ў падрыхтоўку п'есы праца ў эфекце не аплачваецца. Трэба аднак сказаць, што побач з слабымі існуюць калектывы моцныя, вядомыя часта за межамі свайго павета. Доказам гэтага з'яўляюцца павятовыя і ваяводскія агляды беларускіх мастацкіх калектываў, якія штогод праводзіць Таварыства супольна з Інспектаратамі Асветы і Саюзам сялянскай моладзі.

Найбольш вядомымі і папулярнымі не толькі на Беласточчыне, але і ва ўсёй краіне, а нават і за яе межамі, з'яўляюцца Беларускі народны калектыў песні і танца, існуючы пры ГП БГКТ, а таксама трыё з Гарадка.

Таварыства таксама з'яўляецца ініцыятарам этнаграфічнага даследвання паветаў з беларускім насельніцтвам. У мінулым годзе было праведзена этнаграфічнае даследванне Сакольшчыны. У гэтым годзе будзе праводзіцца падобнае даследванне ў Гайнаўскім, Бельскім і Дуброўскім паветах.

Маючы на ўвазе азнаямленне насельніцтва з багатай матэрыяльнай культурай беларусаў, з мастацкімі вырабамі, Таварыства штогод арганізуе супольна з Аддзелам Культуры выстаўкі беларускага народнага мастацтва. Выстаўка такога роду была арганізавана ў мінулым годзе ў Беластоку. Падобная выстаўка будзе арганізавана і ў гэтым годзе.

У мінулым годзе была таксама экспанавана ў Беластоку выстаўка беларускіх мастакоў — прафесіяналаў, членаў Беларускага мастацкага аб'яднання. У лютым бягучага года арганізавана ў Беластоку выстаўка дзіцячага малюнка. Згодна з планам, адбудуцца выстаўкі мастакоў - прафесіяналаў, мастакоў - аматараў і індывідуальныя выстаўкі членаў мастацкага аб'яднання.

Велізарнае значэнне адыгрываюць радыёперадачы на беларускай мове, якія перадаюцца два разы ў тыдзень праз Беластоцкую радыёстанцыю, а таксама радыёперадачы мясцовых радыёвузлоў. Гутаркі для радыёвузлоў апрацоўваюць члены лектарскай групы, існуючай пры Таварыстве. У сувязі з 1000-годдзем Польскай Дзяржавы лектарскай групай будзе апрацаваны і прачытаны цыкл дакладаў, звязаных з гэтай гістарычнай датай.

КНІЖКУ ТРЭБА ПРАПАГАНДАВАЦЬ

Велізарную ролю прызначае Таварыства развіццю чытальніцтва ў беларускім асяроддзі. Сітуацыя чытальніцтва папраўляецца з кожным годам. Расце лік бібліятэк і бібліятэчных пунктаў, чытальняў, павялічваецца колькасць кніжак, у тым ліку кніжак на беларускай мове, што нас найбольш цікавіць і адначасова цешыць. Як ваяводская, так і павятовыя бібліятэкі цесна супрацоўнічаюць з Беларускім Таварыствам. У камісію закупу кніжак, якая існуе пры Ваяводскай Бібліятэцы, паклікаены прадстаўнік Таварыства, які робіць падборку беларускіх кніжак. У апошні час ёсць ужо з чаго выбіраць. Наш кніжны рынак значна ўзбагаціўся беларускай мастацкай літаратурай, закупленай у Мінску. Даволі значная колькасць кніжак на беларускай мове знаходзіцца ў бібліятэках пры Аддзелах Беларускага Таварыства. Бібліятэка пры Аддзеле БГКТ у Беластоку налічвае звыш 3000 кніжак, у тым ліку палова на беларускай мове. Бібліятэка Варшаўскага Аддзела Таварыства мае звыш 2 000 кніжак амаль выключна на беларускай мове. Па некалькі сот кніжак налічваюць бібліятэкі пры Аддзелах Таварыства ў Бельску - Падляшскім і Саколцы, пэўная колькасць кніжак на беларускай мове знаходзіцца пры аддзелах у Гайнаўцы і Міхалове.

Ваяводская бібліятэка супольна з Беларускім Таварыствам арганізуюць выстаўкі беларускіх кніжак, наладжваюць сустрэчы з беларускімі паэтамі, пражываючымі ў Польшчы. Ваяводская Бібліятэка клапоціцца таксама і аб павышэнні кваліфікацыі ў беларускай мове бібліятэкараў, працуючых у беларускім асяроддзі.

Як паказала нарада культурна - асветных дзеячоў, якая адбылася 27 лютага г. г. у Міхалове, а таксама нацыянальны семінар, які адбыўся 9 красавіка г. г. у Беластоку, бібліятэкары не абмяжоўваюцца толькі асветнай працай. Яны прымаюць удзел у працы самадзейных мастацкіх калектываў, існуючых у вёсках, і неаднойчы з'яўляюцца кіраўнікамі гэтых калектываў. Як калектывы мастацкага чытання беларускай літаратуры, так і пастаноўка п'ес на беларускай мове садзейнічаюць папулярызацыі беларускай літаратуры, большаму зацікаўленню чытачоў кніжкай на беларускай мове. Беларускія кніжкі з'явіліся ў нашых бібліятэках нядаўна, таму не набылі яшчэ поўных правоў грамадзянства ў асяроддзі. Гэтыя кніжкі не павандруюць самі да чытачоў, трэба іх прапагандаваць, зацікавіць імі чытача. А гэтымі прапагандыстамі беларускай літаратуры ў першую чаргу павінны быць бібліятэкары, настаўнікі і ўвесь наш актыў.

АСВЕТА — НАШ ПЕРШЫ ДАПАМОЖНІК

Надзвычай вялікую ролю ў нашай працы адыгрываюць справы школьнай і пазашкольнай асветы. На Беласточчыне ў сучасны момант існуюць 43 пачатковыя школы з беларускай мовай навучання і 127 школ з беларускай мовай як прадметам з агульнай колькасцю каля 12.000 дзяцей. Існуюць таксама беларускія сярэднія школы, беларускія ліцэі ў Гайнаўцы і Бельску - Падляшскім і беларускія класы ў Педагагічным ліцэі ў Бельску. Беларуская мова як прадмет выступае ў ліцэі ў Міхалове і ліцэі выхавацельніц дзіцячых садоў у Беластоку. Маем і вышэйшую беларускую асвету: беларускую філалогію пры Завочнай настаўніцкай студыі ў Беластоку і Кафедру беларускай філалогіі пры Варшаўскім Універсітэце.

На добрым узроўні знаходзіцца беларускі ліцэй у Бельску - Падляшскім, аб якім вельмі клапоціцца дырэктар Яраслаў Кастыцэвіч, які з'яўляецца членам ГП БГКТ. Многа дзесяткаў выпускнікоў бельскага і гайнаўскага ліцэяў працуюць ужо лекарамі інжынерамі, настаўнікамі. Дзякуючы намаганням Кастыцэвіча і пры дапамозе ГП БГКТ у Бельску будуецца прыгожы школьны будынак для беларускага ліцэя. У Гайнаўскім беларускім ліцэі і пачатковай школе з кожным годам павялічваецца лік дзяцей. Калі ў 1957/58 навучальным годзе ў ліцэі было 174 вучні, то ў 1958/59 навучальным годзе гэтая колькасць узрасла да 236 дзяцей, а ў будучым навучальным годзе ёсць іх ужо 268. Гэта ў першую чаргу з'яўляецца заслугай дырэктара ліцэя, члена Галоўнага Праўлення БГКТ Анастасіі Тропак, якая штогод праводзіць як у вёсках, так і ў горадзе вярбоўку вучняў да сваёй школы.

Таварыства павінна прыкласці намаганні, каб пры беларускіх ліцэях у Бельску і Гайнаўцы былі ўтвораны інтэрнаты. Трэба пры Таварыстве стварыць стыпендыяльную раду, якая займецца стварэннем стыпендыяльнага фонда на стыпендыі найбяднейшым вучням беларускіх школ.

Трэба таксама памятаць і аб асвеце для дарослых. Асвета дапаможа нам ліквідаваць нашу эканамічную адсталасць праз рознага роду сельскагаспадарчыя школы і курсы. Дрэнна, што дагэтуль у нашых паветах існуе мала школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Сетку гэтых школ абавязкова трэба пашыраць. Трэба паклапаціцца таксама аб увядзенні навучання беларускай мовы пры гэтых школах, каб як мага большая колькасць нашай моладзі навучылася валодаць сваёй роднай мовай.

ГАСПАДАРЧАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

Узрастаючая культурна - асветная дзейнасць БГКТ патрабавала значных фінансавых сродкаў. Дзяржаўных датацый не хапала. Таму Галоўнае Праўленне ў сакавіку 1959 года стварыла пры ГП БГКТ прамыслова-гаспадарчае прадпрыемства, каб даходам з яго дзейнасці папаўняць фінансавы фонд Таварыства. Спачатку месцам арганізавання прадпрыемства і дзейнасці Праўлення «Бэтэскі» была Варшава.

У пачатку 1959 года была арганізавана пякарня ў Гайнаўцы, у сакавіку таго ж года пачалі працаваць дзве жвіроўні з адначасовым скупам палявога камення — у Шымках і Краснянах Сакольскага павета і вёсцы Дзернякова Беластоцкага павета.

У сакавіку 1960 года ў Гайнаўцы на базе адпадаў Дрэваапрацоўчага камбіната арганізавана прадпрыемства прадукцыі драўлянай тары і прадметаў хатняга ўжытку. У чэрвені пачне працаваць варштат аднаўлення аўтамашын, арганізуецца таксама майстэрня аправы малюнкаў. Плануецца адкрыццё майстэрні народных артыстычных вырабаў. Варшаўскі Аддзел вядзе ўжо добра шырокі асартымент вырабаў з пластмасы. Дзеля лягчэйшага збыту прадукцыі плануецца адкрыццё ўласнага кіёску ў Беластоку. Апрача прамысловых вырабаў, прадаваліся б тут беларускія газеты, падручнікі, кніжкі, фотакраявіды Беласточчыны і г. д.

НЕ СТАЯЦЬ ЗБОКУ

III З'езд нашай партыі паставіў перад народам акрэсленыя задачы на перыяд да 1965 года. Задачы гэтыя заключаюцца ў пад'ёме прамысловай прадукцыі на 50 прац. і сельскагаспадарчай прадукцыі на 30 прац. Гэтыя задачы выканаюць рабочыя і сяляне.

Першачарговай задачай Таварыства ў гэтай галіне з'яўляецца павышэнне палітычнай свядомасці беларускага насельніцтва, мабілізаванне гэтага насельніцтва да рэалізацыі партыйных пастаноў, барацьба з усімі спробамі падзелу працоўных паводле іх грамадскага ці нацыянальнага паходжання.

Таварыства павінна больш, чым дагэтуль, змагацца з буржуазнай ідэалогіяй, пашыраць ідэі інтэрнацыяналізма, выхоўваць сваіх членаў у духу гэтых ідэй, не дапускаць да пранікнення клерыкалізма ў розных галінах жыцця, пашыраць навуковыя зацікаўленні, прапагандаваць прыродазнаўчыя веды.

У гэтай працы Таварыства павінна шукаць дапамогі з боку іншых устаноў і культурна-асветных арганізацый, каб супольна з імі ўводзіць новы змест і зацікаўленне ў жыццё беларускай меншасці ў Польшчы.

Наша праца сярод насельніцтва павінна прабіваць дарогу сацыялістычным пераўтварэнням. Таму ў гэтую працу, трэба ўкладаць многа сіл, розуму і ахвярнасці, не стаяць збоку, рашуча выконваць пастановы нашай партыі.

Каб выканаць гэтыя задачы, трэба мацней звязацца з асярод зем, з яго жыццём і працай.

ГОЛАС МАЮЦЬ ДЭЛЕГАТЫ

Іван Мацеюк

Янка Азябла

Яўген Аніська

Сяр[illegible]й Плева.

(Выст[illegible]і Івана Мацеюк, Янкі Азяблы, Яўгена Аніські і Сяргея Плевы друкуем на 4 і 5 старонках).

(Працяг са стар. 1)

быць шматлікія мастацкія калектывы, якія плённа разгарнулі сваю дзейнасць. Таварыства і далей павінна прысвячаць гэтаму пытанню шмат месца, аднак не абмяжоўвацца толькі гэтым.

Нельга забыць, што культурны ўзрост грамадства цесна спалучаецца з матэрыяльным уздымам. Калі гаварыць аб вёсцы, то шлях да яго вядзе тут праз механізацыю сельскай гаспадаркі. Таму нельга ў жыцці адрываць культурнай дзейнасці ад клопатаў аб павышэнні ўзроўню жыцця. Задачай Таварыства з'яўляецца якраз вядзенне раз'яснянльнай працы не толькі аб справах Таварыства, але і аб культуры як у штодзённым жыцці, так і аб культуры сельгасвытворчасці. Таварыства павінна вырашаць усе праблемы, якія турбуюць людзей у данай канкрэтнай мясцовасці. З усімі гэтымі справамі трэба ісці да моладзі і да старэйшых.

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Беластоку № 24

Фальклор Беласточчыны

ВЯСЕЛЬНАЯ

Разрастаецца, развіваецца
У гародзе зелле.
Пачынаецца, развіваецца
У Мані вяселле.
Харашэ было маладой Мані
Як на пасазі села,
Ручанькі спляла, галоўку ўзняла,
Як зара затрымцела.
На ёй вяночак, усё з малодачак
Лічэнька румянае.
А каля яе матанька яе
Не можа наглядзецца,
Як у садочку, на чарэшаньку
Як на ружову кветку.
Сядзіць Манечка за цісовым сталом
З доляю размаўляе:
— Уся добра доля, доленька мая
Едзь да шлюбу са мною,
А ўся ліхая, доленька мая
Плынь на мора з вадою.
Выйшла Манечка за варотачка,
Пад калінаю стала,
Ручкі згарнула горка ўздыхнула,
Жаласна заплакала.
Выйшаў да яе татанька яе:
— Чаго дзіцятка плачаш?
Я табе даю, што ў хаце маю,
Доленькі не ўгадаю.
Калесом сонейка ў гору ідзе,
Маладая Манечка да шлюбу едзе.
Ой, едзе, едзе, ужо ад'язджае
Просіць татаньку ка ўспамаганне.
— Дзіцятка мае, сам Бог успаможэ
І усе святыя, шчэ й людзі добрыя.
Сцелецца зеллечка па-за гарою ідучы.
Кланяйся, Манюльку, да шлюбу едучы.
Старому і малому, татаньку сваёму,
Татаньку і матульцы, брацiку і сястронцы
Брацiку і сястронцы і ўсёй радзіноньцы.

Ад Галены Саха ў Маліннiках,
Бельскага павета, запісаў В. Баршчэўскі

НАД ВОЗЕРАМ

Над люстрам азёрным стаяла дзяўчына.
А вецер праходзіў зялёнай далінай,
Развеяў ёй косы, развеяў спадніцу,
У блузцы дзявочай пачаў весяліцца

І мабыць хапіла яму асалоды,
Бо сціх, нібы кануў у сінія воды.
І зноў ападае спадніца павольна,
У возеры робіцца здымак свавольны.

Прыгожыя, стройныя, смуглыя ногі
Паталі у воблачных белых разлогах.
І можа да бога ў небе дасталі...
«Каб так да мяне», — падумаў я з жалем.

Алесь Барскі

ЦВІЦЬ ЧАРЭШНЯ Фота П. Чэрнякевіч

С. Яновіч

СЦЯПАН З МАРКАВАГА ВЫГАНА

За гэтую святую раніцу Сцяпан шмат абыйшоў — абгледзеў поля. Бог паслаў добры ўраджай — без хлеба не прыдзецца сядзець.

За Сойчынай горкай чарнела гнілым гонтавым дахам кузня каваля Кастэнтага, што стаіць ускрай вёскі. Далей ужо вызіралі з-пад заціхлых у летняй спакоі прысад вокны хат Маркавага Выгана. Хвалі спеючага збожжа падступалі пад сельскія сады.

Ад адзінокай сасны, што расце на Туркавым грудзе, прасціраецца Сцяпанава аселіца. Сняжынкі малачаю казычуць босыя ногі, па лытках хлешча тонкасцёблае голле мятліцы.

З гушчару прысядзібнага маліннiку выбег Сцяпанаў сабака Пудзік, аброслы, як авечка, вачэй не відаць. Хвіліну намагаўся пазнаць гаспадара, але так і не змог падняць сваіх вушэй-лапухоў. Не турбуючыся радасцю нечаканай сустрэчы, зацікавіўся копчыкам свежа нарытага кротам гародняга чарназёму.

Была нядзеля. Абедалі пры расчыненых вокнах. Дрыжэла паветра, грудзі прагнулі хоць глыток халадку.

Сцяпан, паціраючы заўчасна лысеючы белы лоб, тлумачыў:

— Во, ужо Змітрок учора зажынаў жыта! Жняяркаю — ад «кулка» прывалок. Хто яго там ведае, можа і добра жне?...

— А-т, толькі марнацыя адна, — засярдавала Каруся. знішчаная працай. відаць некалі прыстойная жанчына. — Няма лепш, як сярпом! І каласы не застаюцца на пожні. і зерне не выбіваецца. Лёгкай працы шукаць на гаспадарцы — шылам кашу будзеш есці! От што!

— Думаеш усе каласкі вызбіраць з пожні, — Сцяпана крыху ўразіла, што, як відаць з Карусiных слоў, ён за лёгкай працай ганяецца. Памаўчаўшы, зноў загаварыў: — Чаго, пазалетась мы скасілі загончык пад беразняком. І нічога, зусім добра «брыла». — Сцяпан меў тут на ўвазе сваю касу. Цяпер ужо многія косяць, чаму б не паспрабаваць і яшчэ? Але замест гэтага Сцяпан толькі і дакончыў: — Каса ў мяне добрая, з шведскай сталі.

— От, там кажаш! Яшчэ не старыя, сярпамі пажнем. Не маеш ужо тут гэтай зямлі так многа. За тыдзень абыдзем усё сваё поле...

Вішня ў роце падчас гарачыні. Яе сакавіты смак сціскае сківіцы, наводзіць бадзёрасць — лагодзіць смагу.

Кустарнікі вішнёвага голля тоўпіліся ўздоўж плоту і ля сцяны гумна. Пачапіцца на верхавіне хісткага дрэва так. каб круцілася ў галаве ад бясхмурнага блакіту. Перад сабой. над сабой. па баках зрываць пучкі гэтых пунцовых пладоў. Прачынаецца ветрык — ветрык у летняй стыхіі.

Сонца падалося за Сойчыну горку, шырока расплюшчыўшы свае залацістыя вейкі. Ля ганка Каруся сыпала курынай шайцы аўсяны натрус. Певень-шуляк не дае па сабе пазнаць абжоры. Штораз недаверліва косіцца на кудлача-Пудзіка, адчуваючы, відавочна, абразу за нядаўныя, яму толькі вядомыя яго выбрыкі. Пудзік то мірна шукае ў сваёй футры зласлівых блох, то зноў утаропліваецца сваімі вачыма - кнопкамі на Карусіны рукі.

Над ім, ля шпакоўні на старой бярозе, неспадзявана засакатаў шпак. Адкуль ён узяўся. Пудзік гэтага не згледзеў. Устаў, устрасянуўся і сеў на хвост, задраўшы голаў. Блішчасты шпак сціх і паглядзеў уніз яму ў вочы. Пудзік прабурчэў і незадаволена брахнуў.

— Кладавемася спаць. Ранкам пойдзем зажынаць жыта на Туркавым грудзе, — закончыў Сцяпан сонныя вечаровыя размовы. — А ўсё ж паспрабую касою. добра «брые». Як не кажы, а шведская сталь...

Каруся, узлыхнуўшы, затупатала каля стала, прымаючы пасуду.

Ноч была парная, раса не выпала. Паміж цёмных у змроку лістоў фікуса ля акна сударажна міргалі зоркі.

«Змітрок узяў з «кулка» жняярку?! Дзівак, — разважаў Сцяпан. Каруся штосьці прамармытала праз сон і ўздрыганула. Нешта ёй снілася. Сцяпан незадаволена адвярнуўся на другі бок. — І па што табе, Змітрок. патрэбна гэтая жняярка, — злаваўся, адчуваючы нейкі непакой на душы. — І пожню, чуў, высокую пакідае, салому кладзе, халера ведае як, і каласоў поўна застаецца на полі для шпакоў...»

У ліпах на прыгумені зосну палаяліся галкі і заціхлі. Стала глуха навокал і адзінока.

Яшчэ ад Маркавага Выгана даносіліся апошнія пеўневыя галасы, як Сцяпан з Карусяю дрыбалі ўзмежкам на Туркаў груд. Недзе спераду бушаваў па збожжы Пудзік. Сцяпан нёс касу і жбан з вадою. Каруся — два сярпы і кошык з ежай. Эгэ! Яны заўсёды першымі выходзяць у поле: «Хто рана ўстае таму і бог дае»!

Не паспеў Сцяпан давесці пракос да Кашэчага яру. калі на Змітраковай палосы затраскацела жняярка. Быццам плывучы па хвалях залацістай збажыны, прагна заграбала крыламі - ветракамі.

Сцяпан даўно перастаў чуць Карусіны сваркі, каб ляпей кіну, гэтае матавіла, бо калосы на пожні застаюцца. Касіў і касіў, не адгінаючыся.

У час снедання не паслухаўся просьбаў Карусі — гаспадыні. Пайшоў паглядзець. што ж там робіцца ў Змітрака; што ж там навычаўпла гэта жняярка?!!

За Туркавым грудам загрымела. Сцяпан не бачыў. што гэта бліскавіца

(Працяг на стар. 7).

У ЛІТАБ'ЯДНАННІ

Яша Бурш:

Ліняю
з юнацкага
уздыму
з балкону разважанняў
мыльнымі бульбаткамі
здзьмухваю
аптымізм
выраўноўваецца
сталасці прафіль
штыўнее карк...
праз шчыліны логікі
глядзяць вочы
на рысаванае гісторыяй
кола

Голас маюць дэлегаты

ІВАН МАЦЕЮК пасол у Сейм ПНР: У дагэтуляшняй працы Беларускага грамадска - культурнага таварыства шмат месца прысвячалася развіццю культуры і арганізацыі самадзейных мастацкіх калектываў. Гэтыя формы дзейнасці вельмі добра прыняліся ў вёсках. Гэта гаворыць аб тым, што энтузіязм ёсць. Трэба толькі дапамагчы ў арганізацыйных справах.

Важную ролю для мастацкіх калектываў мае магчымасць абмену вопытам і дасягненнямі. Таму справай не малой вагі з'яўляецца арганізацыя паветовых ці іншых аглядаў мастацкай самадзейнасці. Апрача гэтага трэба стварыць для гурткоў магчымасці пазнаёміць як найшырэйшы круг насельніцтва са сваёй праграмай.

Вясковая моладзь цікавіцца жыццём горада і наадварот. Патрэбна дапамагчы наладзіць шырэйшы абмен вопытам вясковай і гарадской моладзі. Варта падумаць і аб тым, ці мастацкія калектывы, якія існуюць пры школах, былі выкарыстаны належным чынам. Неабходна наблізіць гэтыя калектывы да вёсак.

Карыстаючыся магчымасцю, хачу пажадаць нашаму беларускаму насельніцтву, каб любілі сваю культуру, ганарыліся ёю і развівалі яе. Няхай кожны беларус прымае як найактыўнейшы ўдзел у працы Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

ЯНКА АЗЯБЛА — старшыня Беластоцкага аддзела: Таварыства павінна больш апекавацца мастацкімі калектывамі. Мастацкія калектывы часта пакінуты самі на сябе. Другая справа, гэта сувязь Галоўнага праўлення і гурткоў. Да гэтага часу такая сувязь была вельмі малой, а часам яе зусім не было.

Па сутнасці праца Таварыства абмяжоўвалася культурнай дзейнасцю. Аб асветнай дзейнасці часта забывалася. Мясцовыя гурткі ахвотна бачылі б у сябе лектараў з дакладамі на розныя тэмы. Ці ж нельга было б арганізаваць працу так, каб да гуртkoў прыязджалі таварышы з дакладамі на тэмы беларускай гісторыі і культуры, з дакладамі аб творчасці паасобных беларускіх пісьменнікаў. Мастацкія калектывы падрыхтавалі б з свайго боку вершы, пісьменніка, аб якім ішла б гутарка і атрымалася б цікавая вечарына. Гуртковцы ахвотна паслухалі б дакладу з іншых галін, напрыклад, сельскагаспадарчай. Вопыт паказвае, што гэта цікавіць нашых сялян.

З'езд павінен суп'ёзна падумаць аб насычэнні працы Таварыства новымі цікавымі формамі. (пч)

ВІКТАР РУДЧЫК
ВАРШАЎСКАЯ СУСТРЭЧА
(Уражанні гледача)

Нацыянальны тэатр у Варшаве за час свайго існавання не прыймаў яшчэ такіх гасцей, якія з'явіліся ў ім дзевятага мая бягучага года. Сем найлепшых калектываў мастацкай самадзейнасці нацыянальных меншасцей у Польшчы прыбылі ў Варшаву, каб паказаць свае мастацкія дасягненні.

Зала для гледачоў разам з абодвума балконамі запоўнена да апошняга месца. Толькі крэслы ў першых радах чакаюць афіцыяльных гасцей. На жаль, яны не з'явіліся. Выкарыстоўваюць гэта тыя гледачы, якія не знайшлі сабе месца ў іншых радах.

Рэжысёр фестывальнага канцэрта, задушэўны дарадчык усіх калектываў, сапраўдны мастак у сваёй справе, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Ядвіга Межаеўская дае апошнія ўказанні, і заслона ідзе ўгору. На сцэне рускі хор. Існуе ён амаль ад пачатку дзейнасці Рускага культурна - асветнага таварыства. Дырыжорам калектыву — оперны спявак Барыс Мулярчык. Хор складзены з двух груп: варшаўскай і беластоцкай, у якія ўвайшлі найлепшыя галасы.

Рускі хор уступае месца літоўцам, а больш дакладна — літоўкам, бо іх спеўна - танцавальная група складаецца з трынаццаці дзяўчат, выбраных сярод гурткоў мастацкай самадзейнасці Сэйненскага павета. Іх рэпертуар складаецца з народных літоўскіх песень і танцаў. За літоўцамі выступаюць чэхі і славакі.

За славакамі — украінскі калектыў песні і танца. Так, як і рускі, украінскі калектыў — гэта аб'яднаны хор, у склад якога ўвайшлі найлепшыя спевакі з Люблінскага, Жэшоўскага і Альштынскага ваяводстваў, а танцавальная група прыбыла з Аструдыя і з Вроцлава.

Перапынак.

За кулісамі ўсе нацыянальнасці перамяшаліся паміж сабой: абменьваюцца ўражаннямі і адрасамі, наладжваюць новыя знаёмствы. Вось перад вачыма рослы чорны грэк віншуе з поспехам украінскую прыгажуню, а яна яго цалуе (думаю, што ад удзячнасці), а потым са смехам кажа яму на ломаной грэкскай мове тое, што ўжо паспела навучыцца ад грэчанак: «Я сэ гапэ» (што, мабыць, значыць: я кахаю цябе). Грэк, смеючыся, адказвае ёй чыста па-руску: «Я вас тоже».

«Так, — падумаў я ў той момант, — фестываль калектываў мастацкай самадзейнасці нацыянальных меншасцей мае яшчэ і тое значэнне, ма быць, многа значнейшае ад афіцыяльнага, што дазваляе лепш здружыцца розным нацыям».

Але вось на сцэне ўжо яўрэйскі хор. Песні ў іх выкананні гучаць аднагучна, без ніякіх недахопаў, як у добра наладжаным інструменце. Асноўная, шчэцінская група хору існуе ўжо больш 10-ці гадоў. Дзесяцігадовы вопыт безумоўна робіць сваё.

Адначасова яўрэі паказалі дзіцячы балет. Дзеці выконвалі свае ролі цудоўна. Усе дзеці — гэта выхаванцы дзіцячай балетнай школы, якая існуе пры яўрэйскім таварыстве.

Урэшце выступае грэка - македонскі калектыў. Ён невялікі колькасцю і малады.

Зенгос Тэодорос, дырыжор калектыву, арганізаваў яго толькі за месяц перад фестывалем.

Абставіны жыцця грэкаў у нашай дзяржаве зусім іншыя, чым другіх нацыянальных меншасцей. Грэкі жывуць у Польшчы ўсяго дзесяць гадоў. Яны з'яўляюцца палітычнымі выгнаннікамі з сваёй радзімы. Яны жывуць у нас і працуюць, карыстаючыся з намі аднолькавымі правамі, дапамогай ці сацыяльнымі выгадамі. Аднак, зусім справядліва, сваёй радзімай лічаць Грэцыю, і каб былі ўпэўнены, што не чакае іх там смяротны прыгавор ці турма, ахвотна вярнуліся б на радзіму.

Вось па зале льецца іх задушэўная песня. У ёй поўна тугі па радзіме. І калі так плыве гэта песня, сцены тэатра дрыжаць ад роўных апладысменты... рыйскіх залаў. Гэта ж сёння дзевятага мая. Варшава сустракае пятнаццатую гадавіну заканчэння сусветнага нашчасця. Грэкі аднак сваёй свяшчэннай барацьбы яшчэ не закончылі. Таму і жаль і туга ў іх песні. Але змяняецца рытм, плыве наступная песня. У ёй адгукнуўся тэмперамент жыхароў поўдня.

Грэка - македонскі калектыў, спяваючы народныя песні, выконваючы танцы, патрапіў стварыць перад вачыма гледачоў якуюсьці мініяцюру сваёй далёкай радзімы. Зразумець гэта можна было нават не ведаючы грэкскай мовы. За тое ўзнагароджваюць іх гарачымі воплескамі, якія не моўкнуць нават тады, калі ўжо апала заслона.

Але вось яна зноў ідзе ўгору. На сцэну ўязджае (так, ласточна, на паваротнай сцэне) беларускі калектыў песні і танца. Ён вітае гледачоў частушкамі «Елачкі, ёлачкі...». Зала адгукаецца воплескамі, і пасля кожнага нумара праграмы яны робяцца ўсё больш бурнымі і працягваюцца штораз даўжэй. А калі на сцэне з'яўляюцца маленькія Іра і Галіна Ануфрыевы і разам з аркестрам, як дарослыя, выконваюць на цымбалах сваю частку праграмы, захопленне гледачоў даходзіць да найвышэйшага ўзроўня. Усе зала... воклічам: «Біс! Біс! Біс!»

Варшаўская сустрэча набліжаецца да канца. Беларускі калектыў спявае развітальную песню «Бывайце здаровы»... З усіх бакоў на сцэну выходзяць калектывы, якія прынялі ўдзел у фестывалі. Густы лес рук вырастае над галовамі ўдзельнікаў канцэрта. Магутная маніфестацыя дружбы! Воплескі гледачоў доўга не змаўкаюць. Яшчэ толькі апошнія букеты кветак і... да наступнай сустрэчы, дарагія сябры!

Беларускі калектыў на сцэне Народнага тэатра ў Варшаве

У ВАРШАЎСКІМ АДДЗЕЛЕ
Юры Туронак: — Зноў выбралі...

Мы паведамілі Маскву, што ноччу з суботы на нядзелю, пры любых умовах, патрабуем некалькі самалётаў. Мы разлічвалі на маленькія самалёты «У—2» — іх можна было прыняць на той паляне, на якую павінен быў спусціцца я.

Нам адказалі, што лічаць мэтазгодным прысласць адзін вялікі самалёт, пыталіся, ці зможам мы падрыхтаваць месца для прыняцця такога самалёта.

Тэлеграма аб гэтым прыйшла перад вечарам. У тры гадзіны ночы мы паведамілі вынік, а ў шэсць атрымалі адказ, што паляна малая і трэба падшукаць іншую.

Задумаліся.

— Няўжо тут толькі адна гэта паляна? — спытаў я сяброў.

— Ёсць яшчэ адна, — сказаў Сярожа. Не ведаю, ці падыдзе. Справа была ноччу, так што дакладна не ведаю якая яна. Вось Таня павінна добра помніць. Яна там была цэлы дзень, калі мы сюды перабіраліся. Таня! — крыкнуў Сярожа.

Таня не адказала. Яе ў зямлянцы не было.

— Знайсці? — спытаў Сярожа.

— Пачакай крыху, — папярэдзіў я. — Давай карту і пакажы сваю паляну.

Сярожа прынёс карту. Паляна знаходзілася восем — дзевяць кіламетраў ад КП і тры кіламетры ад гасцінца. Гасцінец пачынаўся ад лесазавода, на поўдзень ад дасследчай станцыі, праходзіў міма яе, прыбліжаўся да паляны і затым ішоў па вёсках. Блізкасць дарогі прадстаўляла для нас значную выгоду, але, з другога боку, суседства даследчай станцыі гаварыла аб велізарнай небяспецы. Аднак выбару мы не мелі і трэба ісці на рызыку.

— Кліч Таню, — сказаў я Ветраву.

Па расказах Тані паляна была вялікая. Трэба было агледзець яе на месцы. Бярозкін запланаваў, каб пасля агляду паляны на вострау не вяртацца, а накіравацца да возера на сустрэчу з Фамою Філімонычам. Гэты вырашыў скарочваў дарогу на сем кіламетраў. Але ўзнікла пытанне аб сеансе з Масквою. Пасля агляду паляны неабходна трэба паведаміць размеры пляцоўкі і яе прыдатнасць для пасадкі самалёта.

— У колькі сеанс? — спытаў я Сярожу.

— У шаснаццаць гадзін.

Вырашылі ісці да паляны трое: я, Бярозкін і Таня. Стуль Бярозкін павінен вярнуцца на востраў, а мы з Таняй — да возера.

У сем гадзін раніцы мы пакінулі востраў. Да паляны дабраліся за дзве гадзіны. З першага позірку ўсім стала ясна, што яна прыдатна не толькі для прыняцця транспартнага самалёта, але поўнасцю можа служыць нават як аэрадром.

Я накінуў тэкст радыёграмы і перадаў Бярозкіну. Праз хвіліну ён скрыўся ў лесе.

Возера ляжала ў нізіне, у лясной глушы, і мала чым адрознівалася ад балота. Калі я і Таня падыйшлі да яго, нехта боўтнуўся ў ваду.

127 128

Цікаўнасці Рагачоўскай школы

У гэтым навучальным годзе Рагачоўскую сямікласную школу узначальвае новы кіраўнік — Цэзары Акунеўскі. Новы кіраўнік увёў многа новага і цікавага ў жыццё школы. І вось аб гэтым мы раскажам у гэтым артыкуле.

АХОВА ПРЫРОДЫ

Калі хто праходзіў у марозны зімовы дзень ля школы ў Рагачах, не мог не заўважыць цэлыя стаі птушак на школьным пляцу і на суседніх дрэвах. Чаму не ў блізкім лесе іх так многа, а менавіта тут, ля школы? Адказ на гэтае пытанне наступны. Зімою птушкі часта галадалі. І школьнікі ім прыходзілі на дапамогу. Вось сюды яны збіраліся, каб пажывіцца.

Навучэнцы Рагачоўскай школы, а перш за ўсё гарцэрская дружына вяла барацьбу з браканьерствам. Гарцэры хадзілі па лесе і ліквідавалі пасткі на зайцаў. Браканьеры перасталі ставіць пасткі, бо ведалі, што ўсё дарэмна, бо вучні іх роўна із пазабіраюць або выпусцяць зняволенага зайца.

Вось такім спосабам у Рагачоўскай школе дзеці вучацца шанаваць прыроду.

ПРАЦОЎНАЕ ВЫХАВАННЕ

Многа розных спраў пасільных і цікавых даручаецца вучням у Рагачоўскай школе. Падчас практычных заняткаў у школе і ў пазаўрочны час вучні ў гэтым годзе зрабілі 40 домікаў для шпакаў, 20 лавак, якія пастаўлены на школьным пляцу. Вучні робяць спецыяльныя прылады да мыцця бутэлек, а таксама драцяныя вешалкі на ўбранне.

У лесе школьнікі выкапалі больш 90 дзікіх фруктовых дрэўцаў і пасадзілі іх у школьным агародзе. Гэтыя дрэўцы вучні самі прышчапляюць і дагледаюць. Дзяўчынкі вучацца ў пазаўрочны час вышываць і гафтаваць.

Апрача таго, гарцэры са сваім важатым зрабілі гарцэрскі пакой.

Усе вучні школы бяруць удзел у прakладцы бруку ў вёсцы. Яны па абодвух баках вуліцы павыкопвалі патрэбныя равы, дапамагаюць гаспадарам звозіць каменне.

ГУРТКІ

Школа ў Рагачах прывівае вучням не толькі любоў да працы. Адначасова ўзбуджае ў школьнікаў зацікаўленне да музыкі, да песні, да мастацкай самадзейнасці. Мастацкім калектывам кіруе настаўніца Вера Ваўжыняк. Усе ўдзельнікі калектыву маюць прыгожыя народныя беларускія ўборы. Існуе таксама драматычная секцыя.

У школе існуе гурток ПЦК (Польскі чырвоны крыж), а таксама яшчэ два, як там кажуць, «будаўляныя» гурткі, а менавіта гурток «Будуем Варшаву» і «Школьны гурток будовы школ 1000-годдзя». Па ініцыятыве гэтых гурткоў усе вучні абавязаліся на працягу года ўплаціць на будову Варшавы па 1,50 зл., а на будову школ па 7,50 зл.

УЗРОСТ АЎТАРЫТЭТУ БАЦЬКОЎСКАГА КАМІТЭТА

Настаўнікі ў Рагачах вядуць сістэматычную работу праз бацькоўскі камітэт сярод бацькоў. Бацькоўскія сходы адбываюцца рэгулярна і заўсёды яны вельмі цікавыя. І ў Рагачах бацькоўскі камітэт з'яўляецца той грамадскай сілай, якая дапамагае выконваць праграмныя заданні школы.

На сходах ставілася справа свецкасці навучання. І зараз у царкоўныя святы няма адсутных у школе. Ставіліся таксама справы працоўнага выхавання дзяцей у сям'і. На адным з бацькоўскіх сходаў, як гэта відна з пратаколу, была парушана справа чытання беларускай мастацкай літаратуры.

Настаўнікі пасляхова спраўляюцца ў Рагачах са сваімі высокароднымі абавязкамі, між іншым і таму, што яны павышаюць сваю кваліфікацыю завочнай вучобай, на СН-е ў Варшаве.

Павышэнне кваліфікацыі дапамагае паспяхова спраўляцца з новымі патрабаваннямі, якія ставіць перад школай жыццё.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

У БЕЛАРУСКІМ ЛІЦЭІ Ў БЕЛЬСКУ

(Мары дырэктара)

Дырэктар: — Новы будынак здадзены датэрмінова. Вялікае дзякуй мясцовым уладам за выручку.

„ПРЫМАКІ" на нова-вастраўскай сцэне

У Новым Востраве, на Сакольшчыне, нядаўна арганізаваны гурток БГКТ. У яго ўступіла звыш 20 жыхароў вёскі. Большасць з іх гэта пашкольная моладзь. І вось пастанавілі яны арганізаваць драмгуртор. З дапамогай прыйшлі ім настаўнікі мясцовай школы. Душой драмгуртка стала загадчыца школы Анастасія Кулік.

8 мая на сцэне мясцовай школы нова - вастраўскія гурткоўцы выступілі з пастаноўкай беларускай п'есы «Прымакі». Школа запоўнілася жыхарамі вёскі. Усе яны былі вельмі задаволены мастацкім выступленнем сваіх самадзейных артыстаў. (вб)

ГОЛАС МАЮЦЬ ДЭЛЕГАТЫ

ЯЎГЕН АНІСЬКА — настаўнік: Адной з галоўных задач Беларускага грамадска - культурнага таварыства з'яўляецца праца над развіццём беларускага школьніцтва. Аднак у гэтым напрамку зроблена менш, чым можна было зрабіць.

У апошні час склалася меркаванне, што навучанне ўсіх прадметаў на беларускай мове стварыць цяжкасці ў далейшай адукацыі. Такое меркаванне лічу неабгрунтаваным. Калі вучань вывучае польскую мову на працягу 11 год, дык пры наяўнасці добрага выкладчыка ён будзе ведаць яе добра і не сустрэне ніякіх цяжкасцей у далейшай адукацыі.

Не менш важная справа — беларускія падручнікі. Маем цяпер усе магчымасці, каб мець такія падручнікі, маем нават магчымасці карыстацца савецкімі падручнікамі. Калі нават і ёсць розніца ў праграме, дык настаўнік іх дапоўніць. Аднак падручнікаў у нас няма і гэтая справа патрабуе неадкладнага вырашэння.

Апрача культурнай дзейнасці Таварыства павінна весці і грамадскую дзейнасць.

Адной з галін гэтай дзейнасці павінна быць прапагандаванне шырокага ўдзелу беларускага насельніцтва ў пабудове сацыялізма ў нашай краіне.

Не менш важная галіна — выпрацоўванне навуковага светапогляду і барацьба за свецкае выхаванне падрастаючага пакалення. На жаль, у напрамку свецкага выхавання робіцца мала. А гэта ж справа не малой вагі.

III З'езд павінен сур'ёзна абмеркаваць гэтыя пытанні і папоўніць дзейнасць Таварыства новымі момантамі.

СЯРГЕЙ ПЛЕВА — маладзёжны дзеяч: З усіх іншых галін дзейнасці бадай што найменшую ўвагу звяртала Таварыства на працу з моладдзю. Маю тут на ўвазе працу з гарадской моладдзю, якою, перш за ўсё, павінен цікавіцца Гарадскі аддзел. На жаль, да гэтага часу больш цеснай сувязі паміж Гарадскім аддзелам і моладдзю не было. Невыпадкова тады, што апрача членаў мастацкага калектыву пры ГП, моладзь засталася па-за сферай дзейнасці Таварыства. Прыцягненне моладзі ў рады нашага Таварыства і штодзённая праца з ёю з'яўляецца справай першай вагі.

Добра было б, каб адзін з членаў праўлення Гарадскога аддзела быў адказны за працу з моладдзю. Праца з ёю павінна мець свае асаблівасці. Перш за ўсё моладзь трэба чымсьці зацікавіць.

На першы план высоўваецца тут неабходнасць актывізацыі святліцы, якая існуе пры Гарадскім аддзеле. У святліцы павінны часцей наладжвацца розныя вечарыны, сяброўскія ігры і г. д. Неабходна, каб там можна было знайсці свежыя газеты і журналы, прытым не толькі рускія і беларускія. Не думаю, каб раскладзеныя на сталах некалькігадовай даўнасці «Кракадзілы» і Вожыкі» прыцягнулі да святліцы натоўпы маладых людзей. Апрача старых часопісаў, трох шахматных дошак і падпсаванага праігравацеля, які час ад часу можна атрымаць, нічога тут не знойдзеш. Часам даводзіцца нават спрачацца або пягнуць лёс, хто з даволі вялікай чаргі будзе мець шчасце засесці за шахматнай дошкай. Усё гэта не садзейнічае прыцягненню сюды моладзі. А шкада.

— Танюшка! (Гэта быў Філімоныч). Лягай уніз тварам, я вылазіць буду.

У траве, ля самай вады, бліся вялікія акуні.

— Раней была адна платва, а цяпер глядзі! — здаволены лоўляй, гаварыў Філімоныч.

Ён скакаў на адной назе, нацягваючы нагавіцы. Пад бярозамі стаяла аднаконная брычка. Сытая гнядая кабыла, прывязаная да брычкі, жавала траву. Філімоныч падышоў да брычкі, дастаў чыгун і падаў яго Тані:

— Вары рыбку, дочка.

Стары разлажыў агонь, памог Тані прыладзіць чыгун над ямкай і вярнуўся да нас.

— Вось сюды я і прывязу свайго гаспадара на паляванне, — сказаў ён. — Добрае месцайка! Качак тут цьма-цьмушчая. Ён мяне загадзя паслаў парабіць шалашы, трэвы змайстраваць. Але здаецца мне, што няма чаго здарма час марнаваць. Ужо ж вельмі кароткі дзень. Баюся, што не давязу да возера.. Пойдзем месца пабачым, — запранаваў Філімоныч.

Амаль побач возера праходзіла лясная дарога. Па гэтай дарозе, у нізіну, і павёў мяне стары. Ля пераправы праз вузкую, з зялёнай вадой пратоку затрымаліся. Тут калісьці быў мост, а цяпер тырчэлі толькі гнілыя сваі. Для пераезду мясцовыя жыхары збудавалі часовы мосцік.

— Тут мы ўсё і звяршым, — сказаў Філімоныч. — Як месцайка?

— Выдатнае! — адобрыў я. — Лепшага не знайсці.

— То-та... — буркнуў задаволены стары.

Агледзеўшы аблюбаванае ім месца, мы вярнуліся да возера і ўбачылі Бярозкіна.

— Усё ў парадку, таварыш маёр, — далажыў ён. — Радыёграма перададзена. Я папрасіў Фаму Філімоныча расказаць, як маюцца справы ў асіным гняздзе.

— Справы худыя. Баюся, што згрызуць мяне гэтыя шакалы раней часу, — праказаў ён.

— Так ужо і згрызуць! — рассмяяўся Бярозкін. — Глядзі, каб зубоў на табе не паламалі. Арэшакта моцны.

— А ў чым справа? — спытаў я.

Аказваецца, учора раніцай маёр Штэйн зноў выклікаў Філімоныча, зноў пытаў імёны сыноў, год нараджэння. Усё запісаў у блакнот, а вечарам сеў у машыну і выехаў. Пахітун сказаў, што Штэйн вернецца толькі праз тры - чатыры дні.

— Баюся, каб загвоздка не выйшла. Нешта задумаў, пёс паршывы!

Штэйн падазраваў Філімоныча ў нечымсь і рабіў усё, каб выкрыць. Над старым навісла пагроза. Адзіная надзея была на тое, што Штэйн затрымаецца ў горадзе на некалькі дзён.

— Паляванне не сарвецца? — спытаў я.

— Ні ў якім выпадку.

— У колькі вы павінны быць на паляванні?

— Да захаду сонца, не пазней. Губарт ведае смак і любіць вячэрнюю зорку. Калі едзем з начоўкай, то ўпускаць вячэрняе паляванне няма сэнсу...

— Будзем мець надзею, што ўсё адбудзецца паспяхова, — сказаў я, каб кончыць гутарку на гэту тэму. Таня паклікала есці рыбу. Усе накіраваліся да кастра. Чыгун хутка апарожнілі. Гадзіннік паказваў пачатак сёмай. Трэба было вяртацца на КП. Фаме Філімонычу трэба было ўжо ехаць.

— Ну, як думаеш, Кандрат, — спытаў стары, запрагаючы кабылу, — не сарвецца?

— Не павінна.

— План - та добры задумалі.

— І добры і пад сілу.

— Рызыкоўны крыху.

— Без рызыкі нельга, Філімоныч, — сказаў Бярозкін.

Пачалі развітвацца. Калі падвода скрылася ў лесе, мы яшчэ раз агледзелі бераг возера і рушылі на свой востраў.

Нас чакала радыёграма з Масквы: «Самалёт прыдзе ноч на нядзелю дзве гадзіны. Запальвайце шэсць кастроў два шэрагі калідорам паміж імі пяцьдзесят метраў. Напрамкі пасадкі дзве ракеты — белую і чырвоную».

Выраншылася важнае для нас пытанне. Змучаныя, мы заваліліся спаць.

У восем гадзін раніцы, развітаўшыся з магілай Сымона, мы пакінулі востраў назаўсёды.

(Працяг будзе)

З дакументаў Нюрнбергскага працэсу

шай выгоднай магчымасці ўдарыць на яе».

Удзельнікам сустрэчы ў Оберсальцбергу Гітлер растлумачыў, чаму менавіта цяпер вырашыў напасці на Польшчу. Вось доказ:

«Прычынай, якая вырашыла гэта, з'явілася мая асоба і асоба Мусаліні. Галоўным чынам гэта залежыць ад мяне і ад майго існавання, ад маіх палітычных талентаў. Хіба ўжо ніколі ў будучыні не будзе чалавека, які б карыстаўся большым аўтарытэтам, чым я, значыць, маё жыццё мае вялікую вартасць. Але ў кожную хвіліну можа знайсціся **прыняць усю рызыку на сябе. Жалезныя нервы, жалезная станоўчасць. Баюся толькі, каб у апошні момант якая свіння не падсунула мне арбітражнага плана* ».**

У гэты самы дзень тым самым людзям Гітлер прадставіў свае планы. Цытуем найбольш асноўныя фрагменты гэтай прамовы.

«Доўгі перыяд міру не быў бы для нас добры. Трэба тады лічыцца з усім. На першым плане — знішчэнне Польшчы. Я сам вынайду зручную прапагандавую прычыну для распачацця вайны. Не важна, ці ёй павераць. У пераможцы ніхто не пытае, гаварыў ён праўду ці не.

„Не дапусціце да сэрц літасці...”

Нюрнбергскі працэс выявіў многа закулісных спраў гітлераўскай Германіі. Працэс сабраў масу дакументаў, якія адкрылі ўсяму свету бандыцкую палітыку нямецкага фашызма і яго правадыроў.

Сярод знойдзеных у Фленбургу актаў галоўнага камандавання ўзброеных сіл Вермахта, былі тэксты двух выступленняў Гітлера, з 22 жніўня 1939 г. у Оберсальцбергу.

Гэта ўжо апошнія дні перад вайной. Гітлер напружана рыхтуецца да нападу на Польшчу. У гэткіх абставінах Гітлер выступае з прамовай да камандавання Вермахта.

«Я склікаў вас дзеля таго, — сказаў Гітлер, — каб прадставіць тыя элементы, на якія абапіраецца маё рашэнне дзейнасці. Для мяне было ясна, што раней ці пазней павінна дайсці да расправы з Польшчай. Так я вырашыў ужо вясной».

І праўда, ужо ў маі 1939 г. ён заявіў свайму камандаванню: **«Адпадае справа ашчаджаць Польшчу і застаецца пастанаўленне, каб пры першай** **нейкі злачынец ці ідыёт, які можа адабраць ад мяне жыццё.**

Другая персона — то Дучэ (Мусаліні — рэд.). Таксама і яго жыццё мае рашаючае значэнне. Дучэ — гэта чалавек з наймацнейшымі нервамі ў Італіі.

З другога боку, маем негатыўны вобраз, па крайняй меры ў адносінах да вышэй пастаўленых асоб. У Англіі і Францыі няма ніводнага вялікага чалавека. Нашыя праціўнікі маюць правадыроў менш чым пасрэдных. То не галовы дзяржаў, то не дзеячы.

Актуальная палітычная сітуацыя карысная для нас цяпер. А ўсіх гэтых шчаслівых абставін не будзе ўжо за 2—3 гады. Ніхто не ведае, як доўга я яшчэ буду жыць. Таму найлепш распраўціца зараз. Замах на мяне ці Мусаліні мог бы толькі пагоршыць нашую сітуацыю. Цяпер яшчэ з вялікім праўдападабенствам можна прадбачыць, што Захад не ўмяшаецца ў нашы справы. Рашуча, ні на што не гледзячы, мусім **Калі приступаюць да вайны, і калі потым яе вядуць, маюць на ўвазе не права, а перамогу. Не дапусціце да сэрц літасці! Паступайце груба і нахабна. Права на баку мацнейшага. Трэба быць найбольш цвёрдым.**

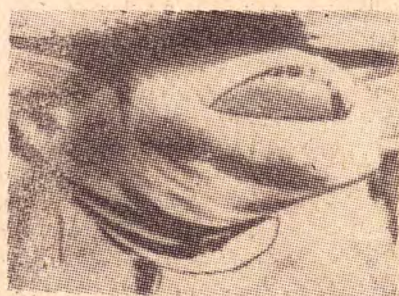
Першае заданне; уварвацца аж па Віслу і Нарву. Наша тэхнічная перавага зломіць нервы палякаў. Кожную ўзнікаючую жывую польскую сілу трэба адразу знішчыць.

Разбіць Польшчу да канца — гэта наша мілітарная мэта. Найважнейшае — хуткасць. Трэба біць аж да цалкавітага вынішчэння».

Сэнсу і зместу гэтых дакументаў не аспрэчваў ні адзін з 21 гітлераўцаў, якія знаходзіліся перад міжнародным Нюрнбергскім судом.

*** —арбітраж—пасрэдніцтва, арбітражны план — план, які б закладаў разгледжванне суадносін двух дзяржаў, спорных спраў паміж імі. Гітлеру быў бы не на руку такі план, бо ён хацеў вайны, а не размоў.**

Падводны пасажыр

Якіх толькі цудаў няма на марскім дне. Нават камунікацыю тут сустрэнеш. Карыстаюцца ёю зразумела тыя асобы сярод рыб, якія шкадуюць сваіх уласных «ног».

«Пасажыр», якога бачыце на здымку, прыляпіўся да вялікай акулы хоць і сам хутка плавае, аднак лічыць лепшым такі спосаб язды.

На галаве гэтай рыбкі-прыліпалы знаходзіцца спецыяльны прысосак на выгляд падобны да абруча. Прыліпала прыціскае прысосак да цела свайго перавозчыка, расцягвае абруч, пад абручом утвараецца пустата, і такім чынам моцна прыліпае. Прыліпала жывіцца рэшткамі ежы свайго перавозчыка. Толькі вельмі рэдка пакідае яго, каб самой злавіць нешта, ды хутка вяртаецца назад.

Жыхары астравоў Ціхага акіяна з даўных часоў выкарыстоўваюць прыліпалу да лоўлі чарапах. Прывязваюць вяроўку да хваста злоўленай прыліпалы і кідаюць яе ў ваду, а потым выцягваюць разам з чарапахай, да панцыра якой яна прыссалася. Маленькая прыліпала можа «падняць» чарапаху вагой да 25 кг.

Толькі для закаханых

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

«ЛЮБВИ ВСЕ ВОЗРОСТЫ ПОКОРНЫ»

Дантэ запалаў вялікім каханнем да Беатрычы Парціяры, калі яна мела... 9 год.

А. Поэ (пісьменнік) пакахаў і ажаніўся з дзяўчынай 12 год.

Слаўны кампазітар Гектор Барльёц упершыню закахаўся ў 12-гадовую дзяўчынку. Па нейкім часе ізноў у 74-гадовую бабульку.

Тургенеў, будучы 15-гадовым хлапчуком, перажыў радасць кахання са сваёй служанкай.

Лафантэ, маючы 77 год, вельмі закахаўся ў 15-гадовую дзяўчыну.

В. Гюго закахаўся ў Юдыце Гяўпіер у 70 год.

ЗАПЛАТА ЗА КАХАННЕ

Паэт Кабастан за сваё шчырае каханне да пэўнай дамы, якую расславіў сваімі вершамі, быў узнагароджаны... любоўным напіткам, які прывёў яго да вар'яцтва. Жанчына зрабіла гэты крок дзеля таго, каб яе каханы не разлюбіў яе і не пачаў славіць у вершах іншай.

ДЗІЎНАЕ КАХАННЕ

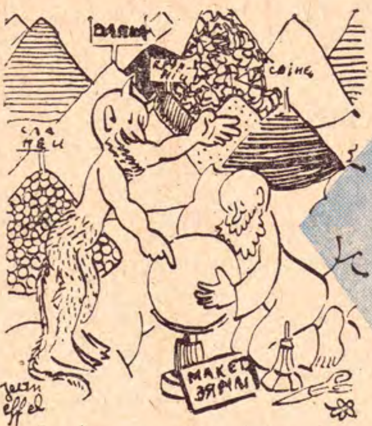
Дзіўным спосабам выяўляецца каханне на астравах Тробр'янда, дзе бывае так: калі хлопец і дзяўчына «льнуць адзін да другога», дзяўчына можа прычыняць хлопцу боль, дзерці яго да крыві, біць і мучыць, а ён незалежна ад велічыні мук, прымае ўсё з задавальненнем, бо лічыць, што такія адносіны дзяўчыны даказваюць яе вялікае каханне да яго і сілу яе тэмперамента.

СЭРЦАЙКА

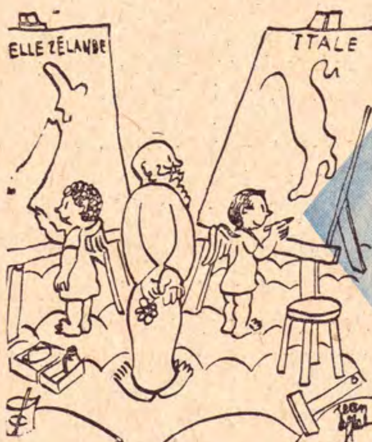
Стварэнне зямлі

бачанае вачыма французскага рысавальшчыка Жана Эфеля.

(Выбраныя рысункі)

Столькі сыравіны, каб зрабіць такі малы шар.

Бачу, што яны працуюць, як ногі.

ГОРЫ. Якія прыгожыя бабкі.

ШАХТЫ. Вугаль, зразумела, у склеп.

САХАРА. — Добра, добра... Гуляйце далей з пяском

ЗОЛАТА.

— А цяпер — у дарогу.

— Але мне насаліў

РЭКІ. — Хачу, каб было нешта такое...

З II КАНФЕРЭНЦЫІ ГАРАДСКОГА АДДЗЕЛА БГКТ У БЕЛАСТОКУ.

Даклад аб дзейнасці Гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку чытае сакратар аддзела Кастусь Хлябіч.

У ОРЛІ

14 мая ў мясцовым доме культуры ў Орлі адбыўся перагляд лепшых беларускіх мастацкіх гурткоў з Бельскага павета.

Чатырохгадзінную праграму запоўнілі выступленні мастацкага гуртка са Шчытоў, мастацкага гуртка з Кашалёў і арыгінальнага дуэта сясцёр Ольгі і Марыі Алесюк з Парцава.

Шчытоўцы паказалі на сцэне свой цікавы інструментальны аркестр, які выканаў цыкл беларускіх, польскіх і рускіх мелодый. Выступаў ён таксама ў якасці акампаніятара багатай песеннай праграмы дуэта сясцёр Алесюк. Іх частушкі і лірычныя песні зачароўвалі слухачоў. Многім дазволіла гэта адчуць вялікае багацце беларускай народнай культуры.

Аматары - артысты з Кашалёў далі пастаноўку камедыі «Пярэстая красуля». Затым таксама выступіў кашалёўскі хор, які выканаў многа беларускіх і рускіх песень.

Журы агляду прызнала некаторым артыстам - аматарам індывідуальныя дыпломы за добрую аматарскую ігру. Між іншым, атрымалі дыпломы Аляксандр Бобік з Кашалёў і сёстры Ольга і Марыся Алесюк. Было ўручана таксама каля пятнаццаці каштоўных кніжных і грашовых узнагарод.

Арганізатарамі агляду ў Орлі былі Аддзел культуры Інспектарата асветы ў Бельску і Галоўнае праўленне Беларускага Таварыства.

С. Гновіч
ст. інстр. ГП БГКТ.

Насельніцтва Сакольшчыны далей рэалізуе Першамайскія абавязацельствы

Яшчэ за нейкі час да свята 1-га Мая па ўсёй Сакольшчыне шырокай хваляй прайшлі працоўныя абавязацельствы ў гонар свята працоўных. Большасць абавязацельстваў разлічана на далейшую мэту і рэалізуюцца яны яшчэ ў сучасны момант. Сяляне паасобных вёсак Сакольшчыны прынялі абавязацельствы ў рамонце і пабудове новых дарог, а таксама пасадцы па дарогах дрэвак на агульную суму каля 220 000 злотых. Да 1-га Мая ўжо рэалізавана гэтых абавязацельстваў на агульную суму каля 170 000 злотых. У рэалізацыі іх найбольш актыўнымі былі жыхары вёсак з ГРН у Сідры, Бабіках і Малявічах Дольных.

Першамайскія абавязацельствы прынялі таксама і рабочыя прадпрыемстваў Саколкі. Да 1-га Мая рэалізавана іх на суму звыш 30 тысяч злотых.

У гэты час пасаджана на Сакольшчыне каля 12 000 дрэвак і засеяна на неўраджайных глебах звыш 100 гектараў лесу. (вб)

2 тыс. злотых на электрыфікацыю вёскі

Мастацкі гуртак, які існуе ў вёсцы Пянькі, Беластоцкі павет, шырока вядомы ў Беластоцкім павеце, як адзін з лепшых беларускіх мастацкіх калектываў. Ды і не толькі ў Беластоцкім павеце. З яго рэпертуарам мелі магчымасць пазнаёміцца і жыхары іншых паветаў.

Мастацкі калектыў клапоціцца не толькі аб культурным адпачынку сялян, але і аб усіх справах вёскі. Апошнім часам калектыў перадаў сабраныя з канцэртаў 2 000 зл. на электрыфікацыю сваёй вёскі. Брава, гуртакоўцы з Пянькоў! (пч)

Найлепшы радны

Прэзідыум ГРН у Баратынцу Рускім (Сямяціцкі павет) вельмі задаволены працай і дзейнасцю раднага Казіміра Мармоля з Анусіна. Ён заўсёды помніць аб тым, што народ аказаў яму вялікі давер падчас выбараў і вось таму ён цікавіцца ўсімі хвалюючымі справамі сялян сваёй і суседніх вёсак. Дзякуючы яго працы, вёска Анусін з'яўляецца самай перадавой сярод 14 вёсак ГРН у выконванні ўсіх гаспадарчых абавязкаў.

М. Х.

Прэзідыум Ваяводскай рады нарадовай у Беластоку арганізуе сельскагаспадарчы конкурс на дасягненне найлепшых вынікаў у сельскагаспадарчай прадукцыі вёсак нашага ваяводства. У конкурсе можа прыняць удзел кожная вёска, большасць гаспадароў якой выразіць на гэта згоду, а таксама сельскагаспадарчыя кааператывы. Аб удзеле ў конкурсе трэба паведаміць грамадскую раду нарадовую да 1 чэрвеня, якая пры дапамозе раённага інструктара павятовага саюза сельскагаспадарчых гурткоў дапаможа яго вам арганізаваць. Працамі, звязанымі з конкурсам, кіруе ў вёсцы непа-

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫ КОНКУРС ПВРН

срэдна старшыня сельскагаспадарчага гуртка, а калі яго няма — солтыс ці перадавы гаспадар, выбраны на вясковым сходзе.

Мэтай конкурса з'яўляецца павелічэнне расліннай і жывёлагадоўчай прадукцыі шляхам лепшага загаспадаравання сенажацяў і пасбішч, увядзення пасеваў траў і кукурузы, прадукцыю і абмен насення збожжавых культур і бульбы, арганізацыю актыўнай барацьбы з пустазеллем, павелічэння гадоўлі жывёлы.

Зразумела, што на працягу аднаго лета цяжка будзе зрабіць многа ў гэтым напрамку, але добра, калі гаспадары разгледзяць усе магчымасці развіцця сваіх гаспадарак і зробяць прынамсі тое, што магчыма. Конкурс будзе паўтарацца кожны чацвёрты год. Восенню прэзідыум грамадскай рады нарадовай данай тэрыторыі пры дапамозе інструктара сельгасгурткоў і прадстаўніка вёскі правядзе ацэнку прац, звязаных з конкурсам і перакажа павятовым уладам, якія, у сваю чаргу, арганізуюць камісію, а яна дасць ацэнку з мэтай узнагароджання.

У бягучым годзе за найлепшыя вынікі ў конкурсе ПВРН у Беластоку прызначае наступныя ўзнагароды: І-я ўзнагарода — пабудова школы ці вясковага водаправоду з давядзеннем вады да кожнай загароды, якая прыняла ўдзел у конкурсе, ІІ-гая ўзнагарода — пабудова святліцы, бані ці правядзенне электрыфікацыі, калі яе няма; ІІІ-я ўзнагарода — укладка вуліцы разам з тратуарам. Затым прэзідыумы ПРН-аў будуць ад сябе ўзнагароджваць далейшыя перадавыя вёскі ў конкурсе.

Як бачым, узнагароды вельмі каштоўныя і ўдзел у конкурсе прыняць напэўна варта.

(мк)

Каб дзеці былі працавітымі

Вінцук Маркевіч ужо шмат гадоў з'яўляецца загадчыкам пачатковай школы ў Тапалянах, Беластоцкага павета. Ён, як стары педагог, адчыніў, так сказаць, дзверы ў шырокі свет не аднаму дарастаючаму пакаленню з Тапалян і аколіцы. Вінцука Маркевіча любяць тут і паважаюць. Лічацца з яго словам. Ды і тапалянскую школу можна паставіць у прыклад нават некаторым гарадскім школам. Тут чысціня, парадак, заўсёды свежы, прыемны выгляд. Вакол школы прыгожыя клумбы кветак, вырашчаных школьнікамі, шмат дрэў. Спартыўная пляцоўка зроблена таксама рукамі школьнікаў. Вінцук Маркевіч, як кіраўнік школы, шмат увагі звяртае на выхаванне дзяцей у духу працавітасці, пашаны грамадскай маёмасці. Тапалянская школа на чале са сваім кіраўніком была неаднойчы ініцыятарам усялякіх грамадскіх чынаў у сваёй аколіцы. Менавіта за такое выхаванне дзяцей жыхары Тапалян вельмі ўдзячны свайму старому педагогу.

(вб)

Маем свой млын

Ужо тры гады ў вёсцы Дубічы-Царкоўныя існуе млын. Ад першага дня яго існавання рух ля млына не спыняецца. Сюды прыязджаюць людзі з вёсак, раскінутых на адлегласці каля 10 км. А ўжо аб выгадзе для жыхароў Дубіч - Царкоўных няма гаворкі. Раней прыходзілася ездзіць да млына за 20 км, г. зн. да Орлі, Кляшчэляў або Гайнаўкі. Кіраўніком млына з'яўляецца Іосіф Пятроўскі, які добра спраўляецца з сваімі абавязкамі.

Янка Клімюк
Дубічы - Царкоўныя

ДАРАГАЯ РЭДАКЦЫЯ!

Некалькі год назад вучні плёскаўскай школы засадзілі дрэўцамі кавалак дарогі, ідучай ад вёскі да шашы. Цяпер на гэтай дарозе дрэўцы змарнаваныя, а некаторых нават зусім няма. Уся віна аб недагляде дрэўцаў падае на жыхароў вёскі Плёскі. Улада нашая намагаецца, каб як мага больш засадзіць дрэўцаў, каб азеляніць наш край, і нават быў абвешчаны лозунг «1 мільярд дрэўцаў на Тысячагоддзе». Трэба, каб усе жыхары вёскі садзейнічалі гэтаму.

А часам некаторыя не звяртаюць увагі, гоначы кароў ці едучы фурманкай, а наадварот, яшчэ самі ломяць дрэўцы, каб мець чым паганяць кароў ці каня. Варта некаторым жыхарам з вёскі Плёскі прыпомніць аб гэтым праз адпаведныя ўлады.

П. І.
Плёскі

Ужо трэці месяц нашу вёску чамусьці не наведвае аб'язное кіно. Апошні раз было 11 лютага і тады дэманстраваліся два фільмы. І ад таго часу ані слыху, ані дыху. Відаць абслуга забылася пра нашу вёску. Жыхары вёскі вельмі нездаволены гэтым. Прашу Вас, дарагая рэдакцыя, каб зацікавіліся гэтай справай. І каб яшчэ ў гэтым месяцы нашу вёску наведала кіно.

Мікола Панфілюк
Дубічы - Царкоўныя

У Бельскай кнігарні

Што з кніжак на беларускай мове можна купіць цяпер у Бельскай кнігарні? А вось, зараз пералічу — нямнога. Гэта пераклад з польскай мовы «Грамадзяне» Казімежа Брандыса, «Салавей» Змітрака Бядулі, «Паэмы» Янкі Купалы, анталогія «Сучасная польская паэзія», Збор твораў В. Дуніна - Марцінкевіча і... гэта ўсё!

Не хачу я гэтым сказаць, што кнігарня не дбае аб гандлі беларускай кніжкай. Наадварот, ужо даправцавалася да такой сітуацыі, што беларуская кніжка тут не залежваецца. Але, галоўным чынам, маладзёжная і дзіцячая. Такой літаратуры пастаянна не хапае, як кажуць, «расплываецца» яна на вачах.

Падабнюсенькая сітуацыя і ў Гайнаўскай кнігарні, і ў Беластоцкай пры вул. Кілінскага. (ся).

Будова сіласных ям

Сельгасгурткоўцы ў Калёніі Нетупа прыступілі да пабудовы сіласных ям. У мінулым годзе закладалі сілас толькі 4 гаспадары. Аднавяскоўцы пераканаліся, што гэта вельмі добры корм. У гэтым годзе ўсе 15 членаў сельгасгуртка прыступаюць да будовы бетонных сіласных ям.

М. Х.

Сцяпан з Маркавага Выгана

(Працяг са стар. 3)

але ведаў, што гэта грымоты. Можа быць дождж. Напэўна будзе дождж!

На Сцяпанава здзіўленне, збожжа Змітрака, як палоска доўгая, ужо стаялі ў зграбныя прысадзістыя двучасткі, увіхаючыся ўсёй шматлікай сям'ёй. Хутка справіўся сусед! Няма што і казаць...

Сцяпан азірнуўся. Каруся паспешліва вязала перцы снапоў, рыхтуючы сабе схованча ад дажджу. «Замокнуць пракосы, — падумаў. — Ліха пабяры!.. Усё ж Змітрок у бацьку ўдаўся — штось мусіць выхітрыць»...

С. ЯНОВІЧ

Моладзь будуе святліцы

Усім вядома, дзе ёсць святліца ў вёсцы, там лягчэй арганізаваць культурнае жыццё. На Сакольшчыне існуе 7 святліц. Гэта іх нявелікі. Але ён павялічваецца з кожным годам. Да канца гэтага года будзе пабудавана святліца ў Сухінічах і Камяле. Моладзь гэтых вёсак паклалае шмат намаганняў, каб мець сталы культурны цэнтр. У Сідэрцы таксама вядзецца рамонт будынка на святліцу.

М. Х.

З яго трэба браць прыклад

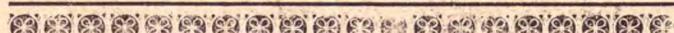
Васіль Кірылюк з вёскі Катлы (Бельскі павет) параўноўвае непісьменнага або малапісьменнага чалавека са сляпым. Вось таму ён заўсёды першы ў вёсцы ўплачвае свой доўг на грамадскі фонд пабудовы школ - помнікаў 1000-годдзя Польскай дзяржавы. За 1960 год ён ужо ў сакавіку ў 100 прац. (а менавіта 148 зл.) уплаціў солтысу на гэтыя высакародныя будоўлі. Вось з такіх людзей трэба браць прыклад.

М. Х.

Карысная ініцыятыва

Па ініцыятыве ГРН Дубічы - Царкоўныя нядаўна за вёскай на адлегласці 300 метраў была абсаджана таполямі дарога, якая ідзе з Дубіч да Вітава. Было высаджана 150 таполяў.

Янка Клімюк
Дубічы - Царкоўныя

„N I W A"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok ul Warszawska 11 telefon 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł.

Wpłaty kierować na PKC Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA" Warszawa Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkł 5.000 Błtk N 2

ФРАКЦЫЯ

На цяперашнім трэцім з'ездзе БГКТ справы не пойдуць так лёгка, як у мінулых гадах, таму што на гэтым з'ездзе будзе дзейнічаць апазіцыя з нашай вёскі.

У нашай фракцыі няма левых і правых схільнасцей. Мы выбралі палітыку простую, як дуга, і ставім пытанне проста: патрэбны старшыня, ці не. Калі маем дэмакратыю, дык старшыня тут лішні, даволі таго, што члены праўлення маюць галовы, дык навошта ж тады над іх галовамі яшчэ галава старшыні?

Скарачэнне штатаў — наш просты абавязак у кампаніі барацьбы з бюракратызмам. Толькі наша бабка Матруна супраць фракцыі. Гаворыць: адна галава, добра, а дзве — яшчэ лепш. Паводле бабкі, павінна быць трое старшынь. Адзін старшыня будзе кіраваць фінансамі і наглядаць, каб ніводзен грош з нашых членскіх узносаў не закаціўся. Другі старшыня будзе гаварыць на сходах, канферэнцыях, у аўтобусах і наогул усюды, дзе можна гаварыць. А ў нас ёсць аб чым разводзіцца. Моладзь наша падрастае, вершы пачынае пісаць аб траўцы і іншых кветках. Мастакоў — самародкаў мы маем, якія па-беларуску малююць. Ды ці ж пералічым усё, аб чым гутарыць можна? Трэці старшыня будзе думаць. Сядзіць — думае, ляжа — думае, устане — думае як зрабіць тое ці іншае. Думаць старшыні ёсць над чым. Трэба прыдумаць, як бы хутчэй дзеці падраслі і бацькам дапамагаць сталі. Выдумаць трэба, як на наступным з'ездзе без крытыкі абыйсціся, ну і пара падумаць, як тут наша Таварыства ў сусветным маштабе паказаць. Напрыклад: Мазоўша па Японіям раз'язджаецца, а нашы артысты бяруць візы кароткія — да Гарадка і Мілейчыц, быццам нельга выступаць на Мадагаскары, адкуль крытыка не даязджае.

Зразумела, асноўным на з'ездзе будзе — ці адобрым мы дзейнасць праўлення. Таму перад з'ездам члены праўлення і ў сне шапталі: «Быць ці не быць?» Мы на фракцыйным сходзе пытанне аб даверы к праўленню ўзнімалі, аднак нічога не вырашылі. Дэбаты на з'ездзе будуць гарачыя, аб тым пастараецца наша фракцыя.

Трэба прачасаць гаспадарку Бэтэскі. Што гэта за гаспадарка, калі да гэтай пары нават трактара не мае. А праўленню патрэбна было б пусціць па вуліцах горада прапагандавы трактар з напісам: «Беларускі культпрасвет».

Няхай бы ездзіў трактар з грукатам і паказваў людзям нашы адносіны да механізацыі.

Асноўнае яшчэ — гэта пытанне аб звычайных членах нашага Таварыства. Новыя членскія білеты мы атрымалі, але гэта мала. Трэба разгарнуць усведамляючую работу аб свядомым мацярынстве і арганізаваць практычныя курсы.

Ад імя нашай фракцыі на з'ездзе выступіць бабка Матруна. Тады не ў аднаго валасы дыбам устануць. Нашай бабкі не пераговорыш. Яна ўжо двух зяцёў на смерць загаварыла.

Дзядзька Лявась

ПРЫВІТАЛЬНАЯ

(Спяваць на мелодыю «Бывайце здаровы»)

Вітаем сардэчна
Усіх дэлегатаў!
Сябры, запрашаем
Вас на дэбаты.
Даўно мы чакалі
На свята такое,
Таму выбачайце,
Што вас непакоім.

У дзейнасці вашай
Шырокае поле,
Няхай жа на славу
Грыміць ваша воля.
Па мовах гарачых
Успыхнула б праца,
Каб першымі з першых
Маглі вы назвацца

Каб згодна і разам
З сябрамі усімі
Хутчэй новы шлях
Будаваць для радзімы.
Каб песні над нівай
Луналі — не сваркі,
Каб мы сябравалі
Не толькі за чаркай.

Каб вы прыязджалі
Ў ГП часта ў госці,
І каб старшыня ваш
Не меў на вас злосці.
Не толькі праўленне,
Не толькі ўлады,
Каб вашаю працай
І мы былі рады.

Жадаем яшчэ вам
Усе выканаць планы,
Да новага з'езду
Каб плён быў чаканы.
Не будзе вам крыўды
Яшчэ і за тое,
Калі пашанцуе
Жніва ўдвоіць.

Дык будзьце здаровы.
Жывіце багата,
Ужо закрываем
Нашы дэбаты.

Запяваў КРОНКА

КАСЦЫ

Касілі два касцы: бацька Уладзімір і сын Віця.
— Ой, — кажа бацька, — як жа мы мала накасілі!
— Э, — кажа сын, — вы стары, я малады, каму ж тут было касіць?

Макар Бэгакацёнак
Членаўка

ПРАЦАВІТЫ

— Сябра, што ты рабіў?
— Чаго?!
— А ты, сябра?
— Дык я быў каля яго.

Базыль Праўленчын
Галаўнач

САМАБСЛУГОЎВАННЕ

ПАД ЯБЛЫНЯЙ

Ляжыць дзяцюк з дзяўчынай пад яблыняй і кажа:
— Вось добра было б, каб яблыка ўпала мне проста ў рот!
А дзяўчына:
— І ахвота табе гаварыць у гэтакую гарачыню!

Мікола Актыўневіч
Гайнаўка

АСВЕЧАНЫ ЧАЛАВЕК

У вясковай святліцы закончыўся даклад прыезджага лектара. Двое слухачоў, выходзячы:
— О, гэта лектар дык лектар... Вучоны, няма што... І як гаворыць...
— Але, але... — згаджаецца другі. — Не тое, што ў нас у вёсцы. Што скажуць — усё ясна. А тут — дзве гадзіны слухаў, аж спацеў, але нічагуткі не ўцяміў. Адразу відаць, асвечаны чалавек.

Іван Магістрацюк
Вялікае Доктарава

ВЫКРУЦІЎСЯ

Едзе шафёр машынай, а руль няспраўны. Вось ён ім і круціць па дарозе — то ўправа, то ўлева. А пасажыр, што ў кабіне сядзеў, і пытае:
— Чаго ты ім так круціш?
— А ты не бачыш, — адказвае шафёр, — я цвікі мінаю, каб не прапаролі шыны.

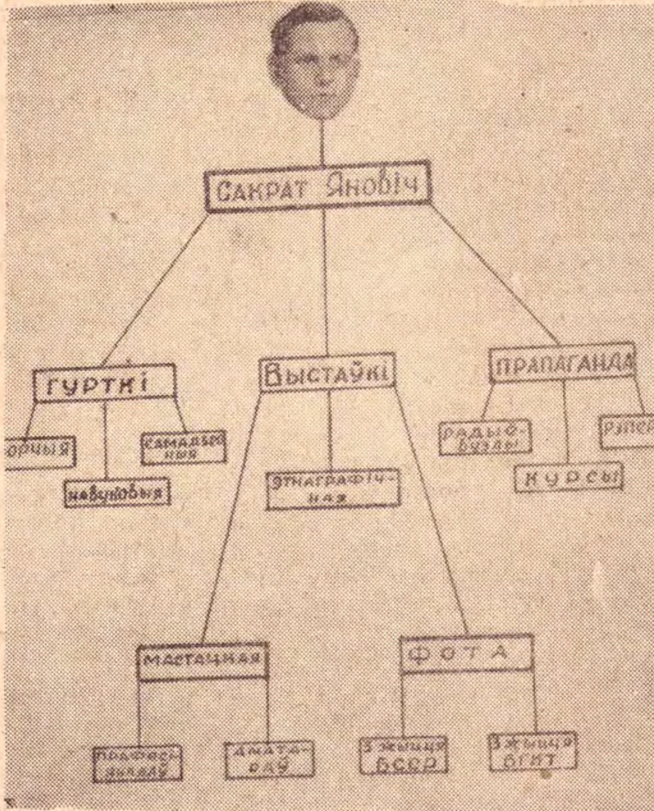
Славамір Старшыніч
Беласток

КАМЯНІСТЫ ШЛЯХ «БЭТЭСКІ»

Старшыня «Бэтэскі»: — Нешта праз гэтыя акуляры дарогі не відна.

ПАРТРЭТ СТАРШАГА ІНСТРУКТАРА ГП БГКТ.

ЗА СПРАВУ ФІЛЬМ-СЕАНСАЎ

Гарадскі аддзел у Беластоку не можа дабіцца залы на дэманстрацыю фільмаў.

Кастусь Хлябіч: — Няма ж, чуеце, іншай рады. Мо', браткі, гэты аргумент пасадзейнічае.

БЯСПЛАТНЫ ДАДАТАК ДА «НІВЫ»

ІВАН МЕЛЕЖ

ХТО ПРЫШОЎ УНОЧЫ

П'еса ў адной дзеі

ДЗЕЮЧЫЯ АСОБЫ:

Стрыбульскі.
Хальс (Дубовік).
Цобель (Пятро Андрэевіч).
Насця.
Паліцэйскі.
Партызан.

Дзея адбываецца ў пакоі начальніка валаснай паліцыі ў часы нямецка - фашысцкай акупацыі.

№ 2

БІБЛІЯТЭЧКА МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ

З'ЯВА ПЕРШАЯ

Звычайны сялянскі пакой часоў акупацыі, пануры, цёмны. Стол, лава пры сцяне, шафа, некалькі крэслаў — уся яго абстаноўка. Вокны завешаны. На стале гарыць лямпа. Кнот прыкручан, і гэта робіць пакой яшчэ больш змрочным. У пакоі адзін Стрыбульскі, які неспакойна ходзіць, насцярожана азіраецца.

СТРЫБУЛЬСКІ. Дзіўна — няма і няма. Нібы вымерлі ўсе! (Прыслухоўваецца.) Шум... Машыны! Яны! (Пачакаўшы, расчараванa.) Здалося. Вецер. Няма і няма. Не едуць!

Кліча: «Дзяжурны!» Убягае паліцай.

ПАЛІЦАЙ. Слухаю, пан начальнік!

СТРЫБУЛЬСКІ. Што там, не чуваць нічога?

ПАЛІЦАЙ. Нічога. Слізнякі, — чаму яны так доўга цягнуцца?

СТРЫБУЛЬСКІ. Сам не разумею.

ПАЛІЦАЙ. Запіхваючы нам і гэтую дзірку, маёр Клюге кляўся, што ў любы момант падтрымае. І вось, падтрымка!

СТРЫБУЛЬСКІ. Што такое, дапетрыць не магу.

ПАЛІЦАЙ. Яны ўжо гадзіны тры павінны б тут быць.

СТРЫБУЛЬСКІ. Нешта з Крываручкам. Дарога невялікая, конь — куля, даўно павінен праехаць. К вечару, самае большае, ён павінен быў стаяць перад Клюгаю. Павінен быў!.. Тут таўкіцся з карнікамі павінен ужо! Ім сюды, на машынах, — плюнуць! (Падазрона.) Не мог ён уцячы, Крываручка?

ПАЛІЦАЙ. Не. Гэта — не... Вы добра зрабілі, што паслалі потым яшчэ аднаго.

СТРЫБУЛЬСКІ. Ты думаеш, Крываручка мог і не дапасці да горада?

ПАЛІЦАЙ. Усё можа быць. Дарогі цяпер — самі ведаеце.

СТРЫБУЛЬСКІ. Цэлы дзень сядзіш, як глухі. Тэлефонныя правады перарваны. Конныя пасыльныя знікаюць! Гроб у яго душу ведае, што робіцца!.. А тут гэтае нахабнае пісьмо!

ПАЛІЦАЙ. Трэба ж дайсці да такога! Напісаць прысуд на самога начальніка паліцыі!

СТРЫБУЛЬСКІ. Застрашыць хочуць!.. Нічога, мы яшчэ паглядзім, хто каго засудзіць раней! Чыя чарга раней здохнуць! (Загадваючы.) Калі што якое, будзем з партызанамі біцца адны! Ясна?

ПАЛІЦАЙ. А як жа, ясна. Адны...

СТРЫБУЛЬСКІ. Скажы, каб ніхто там не напіваўся! Застрэлю на месцы, калі хто наліжацца! І не спаць! Днём можна надрыхнуцца!

ПАЛІЦАЙ. Не спаць. Перадам, пан начальнік!

СТРЫБУЛЬСКІ. Вінтоўкі і кулямёты трымаць напагатове! Не разраджаць!

ПАЛІЦАЙ. Не разраджаць!..

СТРЫБУЛЬСКІ. Ідзі!

ПАЛІЦАЙ. Іду, пан начальнік!

Паліцай выходзіць.

СТРЫБУЛЬСКІ (задуменна, трывожна пахадзіўшы, нечакана ўздрыгвае і, хутка абярнуўшыся назад, выхоплівае пісталет). Хто тут? Ні з месца! Страляць буду!

На шум зноў убягае паліцай.

ПАЛІЦАЙ. Што яшчэ загадаеце, пан начальнік?

СТРЫБУЛЬСКІ. (азірнуўшыся, супакойваючыся). Нічога. Калі трэба, паклічу...

ПАЛІЦАЙ. Мне здалося.

СТРЫБУЛЬСКІ. Табе здалося!..

Паліцай выходзіць.

СТРЫБУЛЬСКІ (азіраючыся). Нікога няма! Нервы! Чаўпецца, быццам з кожнага кутка партызаны цікуюць! (Падкручвае кнот у лямпе. Разважае сам з сабой.) У мяне яшчэ паўтары гадзіны. Можа, пакуль не позна, рукі ў ногі ды... Уцячы? Уцячэш тут! Спаймаюць дзе-небудзь на дарозе, кішкі выпусцяць... А то, чаго, Клюге раптам прыедзе, а мяне няма? Трусасць, здрада! Усе заслугі — у гроб! Шыбеніца, як аблезламу сабаку?! І ўся кар'ера, усё, да чаго лез, адразу!.. А што, як не прыедзе Клюге? І партызаны нападуць! І як абяцалі — прыдуць па душу маю! О! (Узрушана). Дыхавіца дохлая!.. Што ж рабіць?..

Убягае паліцай, узрадаваны, шчаслівы.

ПАЛІЦАЙ. Пан начальнік паліцыі! Яны едуць!

СТРЫБУЛЬСКІ (не верачы). Хто яны?

ПАЛІЦАЙ. Ну, яны, ад Клюгі! Падмога, значыцца!

СТРЫБУЛЬСКІ (з палёгкай). Так і трэба дакладваць адразу! Калі я цябе, дурня, навучу? Хто паведаміў?

ПАЛІЦАЙ. Патруль. Яны дакументы правяраюць.

СТРЫБУЛЬСКІ. А, добра. Бяжы, вядзі іх! Сюды!

Паліцай выбягае. На вуліцы чуваць гаворка, нямецкія камандныя воклічы.

О, адразу чуваць прыезд гаспадароў!

Выбягае таксама.

З'ЯВА ДРУГАЯ

У пакой уваходзяць Хальс у форме нямецкага обер-лейтэнанта і палкоўнік Цобель, перад якім ліслíва, радасна круціцца Стрыбульскі. Обер-лейтэнант, парывісты, рэзкі, гаворыць з нямецкім акцэнтам. Палкоўнік — паважны, высакамерны, маўклівы.

СТРЫБУЛЬСКІ. Нарэшце, дарагія госці! Я тут проста зачакаўся! Перапужвоўся колькі! Смех успомніць!.. Але добра, што добра канчаецца!.. Праходзьце, найдаражэйшыя госці! Садзіцеся, калі ласка?

ХАЛЬС. Вы ест начальнік паліцыі?

СТРЫБУЛЬСКІ. Так. Я начальнік паліцыі воласці.

ХАЛЬС. Ірэ намэ унд форнаме!

СТРЫБУЛЬСКІ. Даруйце, пан обер-лейтэнант. Не разумею...

ХАЛЬС. Прозвішча!

СТРЫБУЛЬСКІ. А! Стрыбульскі. Стрыбульскі — прозвішча.

ХАЛЬС (паказваючы ў бок Цобеля). Палкоўнік Цобель, камандзір палка «Фрыдрых Вялікі».

ЦОБЕЛЬ (ледзь кіўнуўшы галавой). Цобель.

СТРЫБУЛЬСКІ. Вельмі рад, пан палкоўнік. Такая чэсць...

ХАЛЬС. Обер-лейтэнант Хальс. Камандзір роты.

СТРЫБУЛЬСКІ. Святы божа! Ці бачыш ты, якія госці ўшанавалі наш куток!...

Цобель і Хальс сядаюць. Маўклівы Цобель паважна, крыху пагардліва азірае пакой Стрыбульскага.

ХАЛЬС. Перш за ўсё справы. Далажыце, што тут у вас робіцца?

СТРЫБУЛЬСКІ. Зараз зараз. Але паны з дарогі, напэўна, галодныя?..

ХАЛЬС (мякчэй). О, гэта правільна. Вы амаль угадалі!

СТРЫБУЛЬСКІ. Чым жа мне пачаставаць дарагіх гасцей? Паны, напэўна, любяць далікатныя стравы. А тут — глуш, цемра. Але можа, паны афіцэры, не пагрэбуюць каўбасамі тутэйшага вырабу?

ХАЛЬС. Каўбасы — даст іст... (Паморшчыўся.) Яны могуць быць нездаровыя для страўніка. Нясвежыя...

СТРЫБУЛЬСКІ. Мы іх толькі ўчора забралі. Тут, у адной сялянкі. Партызанам, дыхавіца, гатавала!

ХАЛЬС (рашуча). Не, не. Яна магла гэта знарок зрабіць. Атруту магла падлажыць!

СТРЫБУЛЬСКІ. Мы іх спрабавалі. Нічога!..

ХАЛЬС. Не! Давайце што-небудзь іншае! Сала, хлеб. яйкі! Яйкі ест?

СТРЫБУЛЬСКІ. Няма. Тут сталў батальён. Паны салдаты ўсіх кур паелі.

ХАЛЬС. Салдаты потым пайшлі абараняць радзіму. Нельга шкадаваць для іх кур! (Не даючы гаварыць Стрыбульскаму.) Віно ест?

СТРЫБУЛЬСКІ. Толькі самагонка! Але добрая! Пяршак! Першы сорт!

ХАЛЬС. Не маглі віна прыберагчы!.. Ну, добра, давай гэты са-ма-гон.

СТРЫБУЛЬСКІ. Зараз дастану. Айн мамент!.. Я тут у шафе трымаю, на ўсякі выпадак.

Кладзе на стол сала, хлеб, ставіць самагонку.

Можа сала пасмажыць? Я загадаю. Мігам зробяць.

ХАЛЬС (Цобелю). Волен зі, гер оберт, дас швэйнефет гебратэн габэн? Шпэтэр айнвеніг?[1]

ЦОБЕЛЬ. Я. Йетц ессэн! Унд — захе![2]

ХАЛЬС. Яволь, гер оберст! (Стрыбульскаму.) Палкоўнік хоча есці. Давайце пакуль так... (Бярэ пляшку з самагонам, налівае.)

СТРЫБУЛЬСКІ. Зараз.

Ён наразае хлеб, сала. Кліча дзяжурнага, які адразу ўбягае.

(Дзяжурнаму.) Гуркоў салёных панам афіцэрам! І капусткі выберы добрай!

ПАЛІЦАЙ. На адной назе!

Выбягае. Хальс бярэ шклянку з самагонкай, нюхае.

ХАЛЬС (моршчыцца). Фі, смярдзючая!

СТРЫБУЛЬСКІ. Смярдзячая без прывычкі. А прывыкнеце — лепш за ўсякае віно. Агонь!

Паліцай прыносіць гуркі і капусту. Выходзіць.

ХАЛЬС. Што ж, калі няма віна, прыдзецца паспрабаваць гэтае пойла... (Бярэ шклянку). За палкоўніка! (Цобелю.) Фюр зі, гер оберст!

ЦОБЕЛЬ. Данке, обер-лейтэнант!.. (П'е, морщыцца).

СТРЫБУЛЬСКІ. Гэта без прывычкі, пан палкоўнік! Закусіце хутчэй!.. За ваш прыезд, дарагія госці. (Выпівае шклянку.)

ХАЛЬС. Ледзь не забыў! Вам ёсць паклон ад ваш памочнік... О, дызэ русішэ фаміліенамe! Няроўнарутшка!

СТРЫБУЛЬСКІ. Крываручка?

ХАЛЬС. Я, я. Так, Крываручтка! Яго затрымаў па важнай справе Клюге. Габэн зі... Вазьміце, ад Крываручка!

Падае Стрыбульскаму пісьмо, які адразу пачынае чытаць

СТРЫБУЛЬСКІ. Значыцца, заўтра сюды прыедзе цэлы карны полк?!

ХАЛЬС. Адна рота і камандзір палка, як вы бачыце, ужо тут!

СТРЫБУЛЬСКІ. Значыцца, пан Клюге не кідае абяцанняў на вецер!

ХАЛЬС. Вы сумняваліся ў пану Клюге?

СТРЫБУЛЬСКІ. Не, не. Цяжка тут было, без вас... (Пагрозна.) Ну, чакайце, бальшавіцкія гады! У гроб душу вас, усіх цяпер! З пеўнем пойдзем. Дабяромся ў асіныя гнёзды! Нікога не ацалее ў іх, падлы!..

ХАЛЬС. Аперацыю пачнём заўтра ж! Паліцыя павінна быць гатова таксама!

СТРЫБУЛЬСКІ. Усе, як штык, гатовы будуць! Можаце пра гэта не клапаціцца! Стрыбульскі справу разумее!

ХАЛЬС (успомніўшы). Каго вы пасылалі, акрамя Няроўнаручткі, да Клюге?

СТРЫБУЛЬСКІ. Жулегу. Паліцэйскага.

ХАЛЬС. Калі гэта было? Колькі гадзін, дакладна!

СТРЫБУЛЬСКІ. Дванаццаць.

ХАЛЬС. Мы сустрэлі яго, выязджаючы ад Клюге. Ён ішоў да Клюге. Яму там ужо не было чаго рабіць.

СТРЫБУЛЬСКІ. Я баяўся, што Крываручка не дойдзе. Але абышлося. (Наліваючы самагонку.) Паны афіцэры, я хачу выпіць за нашу дарагую нямецкую зямлю, і каб ад партызан было мокрае месца, у гроб іх душу!

ХАЛЬС (Цобелю). Фюр ды ферніхтунг партызанэн бандэн!

ЦОБЕЛЬ. Фюр ды ферніхтунг!

П'юць.

ХАЛЬС. Дзе смажанае сала, якое вы абяцалі?!

СТРЫБУЛЬСКІ. Зараз. Айн мінут!

Выбягае.

З'ЯВА ТРЭЦЯЯ

ЦОБЕЛЬ. Ну, уцягнуў ты мяне ў гісторыю!

ХАЛЬС. Узяўся за гуж, трымайся мацней!

Цобель. То ў холад, то ў пот аж шыбае!

ХАЛЬС. Першую дзею мы сыгралі прыстойна. Асноўнае — болей нахабства, самаўпэўненасці і пагарды! Ты ж арыец, ды не які-небудзь фрыц смаркаты, палкоўнік! Інакш ты са сваімі ведамі нямецкай мовы прапаў.

ЦОБЕЛЬ. Ты яшчэ нібы жартуеш, а мне, ей-богу, аж рукі свярбяць. Так хочацца стукнуць гэту падлюгу па макаўцы, каб і хвост адкінуў! Гэта пачвара аж на сцэну лезе, каб выслужыцца перад гітлерацамі!

ХАЛЬС. Я за хлопцаў баюся: не падвялі б вэрхал раней часу! Столькі паліцаяў абязброіць — каб і не пікнулі, — на гэта патрэбен клас!

ЦОБЕЛЬ. Хлопцы добрыя. На падбор.

ХАЛЬС. Не пагарачыўся б хто-небудзь!. (Трывожна.) І фрыцы наляцець могуць раней, чым мы думалі.

ЦОБЕЛЬ. Як ён, гэты паліцай, паганец, праскочыў?!

ХАЛЬС. Крываручку падлавілі і супакоілiся. Вось і праваронілі другога!

ЦОБЕЛЬ. Сядзіць, мусіць, недзе ў Клюге, чакае экспедыцыі...

ХАЛЬС. Уночы, можа, пабаяцца лезці. А калі асмеляцца, то праз гадзінку могуць дапасці, чаго добрага, і сюды. Значыцца, марудзіць нельга. Можна самім трапіць у пастку!

ЦОБЕЛЬ. Што з нашымі разведчыкамі?!

ХАЛЬС. Без іх мне ў атрад хоць не вяртайся! «Дзед» з разведкі пагоніць. З ганьбай. Ціш-ш... Ідзе!

З'ЯВА ЧАЦВЁРТАЯ

Уваходзіць Стрыбульскі, трымаючы перад сабой скавараду, якую стаўляе перад «гасцьмі».

СТРЫБУЛЬСКІ. Частуйцеся, пан палкоўнік, пан обер-лейтэнант! Можа, яшчэ гарэлкі?

ХАЛЬС (Цобелю). Эр загт: нох шнапс?

ЦОБЕЛЬ (равучы). Генуг! Ферфлюхтэн!

Ён гаворыць такім тонам, што Стрыбульскі, які ўжо хацеў падліць самагонкі ў шклянкі, здзіўлена цягнецца рукой да пляшкі. Цобель п'яна, нядобра паводзіць вачыма, панура глядзіць спадылба. Голас яго заплятаецца.

ЦОБЕЛЬ. Генут!! Доннэрветтэр!

ХАЛЬС (нібы стараючыся перад палкоўнікам). Хочыць гэтага пойла! Вы думаеце, што самагон закрые нам вочы, што мы не пабачым усяго...

СТРЫБУЛЬСКІ. Я не думаў нічога...

ХАЛЬС. Ты не думаў! Нічога! Гэта зэр шлехт, што вы не думаў нічога! (Не даючы Стрыбульскаму апаматацца.) Вы дрэнна выконваеце свой абавязак — як начальнік паліцыі! Калі б не добрая атэстацыя маёра Клюге, якую ён даў вам, вам не паздаровілася б!

СТРЫБУЛЬСКІ. За што, пан обер-лейтэнант?!

ХАЛЬС. За што?! Вы пытаецеся!.. Вы хто ест?! Вы ест начальнік паліцыі! Форгезэтцт! Шэф паліцай! Хто такі начальнік паліцыі? Начальнік паліцыі ест вушы і вочы нямецкага камандавання! А вы — што бачыце?

СТРЫБУЛЬСКІ. Я... Мы як можам сочым і выведваем...

ХАЛЬС. Вы — глухі і сляпы. Не спрачайцеся, калі обер-лейтэнант ад імя палкоўніка робіць вам заўвагу! За гэта адно можна варта пакараць!.. Што вы выведваеце, дзе вынікі вашых выведванняў!

СТРЫБУЛЬСКІ. Яшчэ вясной, калі я толькі прыехаў сюды, я...

ХАЛЬС. Кайне эрынерунген! К чорту ўспаміны! Нам патрэбны новыя доказы!

СТРЫБУЛЬСКІ. Учора мы захапілі двух партызанскіх разведчыкаў...

ХАЛЬС (перабівае нездаволена). Што яны вам сказалі?!

СТРЫБУЛЬСКІ. Нічога. Яны нічога не сказалі.

ХАЛЬС. Хто рабіў допыт?!

СТРЫБУЛЬСКІ. Я сам. Бог сведка, я зрабіў усё, але яны не сказалі. Я застрэліў аднаго!

ХАЛЬС. Застрэліў?!

СТРЫБУЛЬСКІ. Прыстрэліў, як сабаку. Ён, у бога яго душу, кінуўся на мяне. Удачы хацеў!

ХАЛЬС (стрымліваючыся). Бязглузда! Ні ў якім выпадку не трэба было расстрэльваць!.. Расстрэл ёсць.. шчасце...

СТРЫБУЛЬСКІ. Пан обер-лейтэнант, у кожнага ёсць нервы. У мяне таксама. Калі ён кінуўся, я не вытрымаў.

ХАЛЬС. Нервы! Нервы! А з другім, што з другім вы зрабілі?

СТРЫБУЛЬСКІ. Гэта дзяўчына, пан обер-лейтэнант.

ХАЛЬС. Дзяўчына?!. Вы.. нават з дзяўчынай не можаце справіцца! (Цобелю.) Гір іст айнэ медхен, партызанэн. Зі антвортэт ніхт.

ЦОБЕЛЬ (гледзячы на Стрыбульскага). Зэр шлехт.

СТРЫБУЛЬСКІ. Яна ўпартая, як камень!

ХАЛЬС. Таму, што ты не ўмееш распытваць! У мяне яна загаварыла б!

ЦОБЕЛЬ. Руфен зі гір!

ХАЛЬС. Палкоўнік загадвае прывесці яе!

СТРЫБУЛЬСКІ (падыходзячы да дзвярэй). Дзяжурны!

Дзяжурны ўбягае.

Сюды партызанку! Вазьмі ключ! (Ціха, пагрозна.) Налізаўся, падла!..

Дзяжурны выходзіць.

ХАЛЬС. Як яе прозвішча?

СТРЫБУЛЬСКІ. Яна не гаворыць.

ХАЛЬС. Нават прозвішча ты не здолеў даведацца! А яшчэ хочаш даказаць!.. (Перабівае.) Маўчаць! Мне і так усё зразумела!

ЦОБЕЛЬ (да Хальса). Во бефандэн партызанэн ін дэр летцэн цайт? Анцаль унд плянен!

ХАЛЬС. Палкоўнік пытае, дзе знаходзяцца цяпер партызаны? Што вам вядома пра іх колькасць, склад, баявыя планы? К прыбыццю палка палкоўніку неабходна самая дакладная інфармацыя!

СТРЫБУЛЬСКІ. Дзейнічае тут партызанскі атрад. Ён размяшчаецца ў Залужскіх лясах... Камандуе атрадам нейкі былы камандзір, ён застаўся тут, як бальшавікі адступалі, ранены быў. Празываецца «Дзед з барадою».

ХАЛЬС (дастаючы блакнот). Дзед з барадою. Дзіўнае прозвішча. Стары, мусіць, ён?

СТРЫБУЛЬСКІ. Не, кажуць. Яшчэ малады, а ходзіць з барадою. Камісарам там парцейны раённы сакратар Паплаўскі.

ХАЛЬС. А хто ў іх разведкай займаецца, не ведаеш?

СТРЫБУЛЬСКІ. А як жа, чуў. Дубовік, сволач, у бога яго душу. З настаўнікаў, а такая зараза!..

ХАЛЬС (пішучы). Дубовік! Сволач, кажаш? Няхай толькі пападзецца!.. Што вядома пра іх сілы?

СТРЫБУЛЬСКІ. Іх там каля дзвюх тысяч, не менш!..

ХАЛЬС (палкоўніку). Эр загт: гір зінд цвай таўзэнд партызанэн.

ЦОБЕЛЬ. Зо філь? Найн. Найн... Фраген зі, оберлейтэнант, партызанэн агентэн!

ХАЛЬС. У вас павінны быць весткі пра партызанскіх агентаў. Палкоўнік гэтым вельмі цікавіцца. У вашых сёлах, відаць, таксама ёсць памочнікі партызан, сувязныя, разведчыкі?

СТРЫБУЛЬСКІ. Ёсць. Але мы іх выводзім патроху, у душу іх.

ХАЛЬС. Габен зі... Вы маеце іх спіскі?

СТРЫБУЛЬСКІ. Ёсць.

ХАЛЬС. Давайце сюды!

Стрыбульскі дастае з шафы сшытак, падае Хальсу. Хальс з цікавасцю разгортвае яго. Але ў гэты час уваходзіць паліцай з партызанкаю.

З'ЯВА ПЯТАЯ

ПАЛІЦАЙ (дакладваючы). Пан начальнік паліцыі! Прывёў!

СТРЫБУЛЬСКІ. Добра! Дакладваць пры панах афіцэрах не ўмееш, дурань! Ідзі!

Паліцай знікае. Бачачы перад сабой змардаваную партызанку, «обер-лейтэнант» і «палкоўнік» ледзь стрымліваюць хваляванне. Менш загрыміраваны Хальс апускае асцярожна галаву, потым надзявае пенснэ, каб дзяўчына ненарокам не пазнала, не выдала.

ХАЛЬС. Вы не дапыталі гэты.. дзіцы, Стрыбульскі?!

СТРЫБУЛЬСКІ. Гэта разведчыца, пан обер-лейтэнант!

ХАЛЬС. Такое кволае... дас гешёпф, як сказаць?.. Кволае стварэнне?!

СТРЫБУЛЬСКІ (сам сабе). Чаму ён так хвалюецца?! (Хальсу.) Яна цярплівая, як кошка, у душу яе! (Падышоўшы да Насці, штурхае яе да стала). Ну! (Паказвае яе рукі.) Ну, якая работа? Гэта ад іголак і цвікоў! Вельмі дзейнічае! Верны спосаб!

ЦОБЕЛЬ (стрымліваючыся). Дас іст ніхт шлехт!

ХАЛЬС. Палкоўнік кажа, што гэта ндрэнна. Вы можаш ганарыцца!

СТРЫБУЛЬСКІ. Стараюся!.. А то вы, гер обер-лейтэнант, накінуліся, гразіцца сталі, нібы сумняваліся!.. Калі яна не скажа, дзе бальшавікі, я, дыхавіцу сабачую, скручу ж ёй трубу! Вярэўкі віць буду з яе!

ХАЛЬС (прытоена, сумна). Цяпер я бачу, што мы сумняваліся дарэмна... Але метады вашы ўстарэлі. Тэхніка допыту ў германскай паліцыі пайшла далёка наперад..

СТРЫБУЛЬСКІ. Нічога, я і так развяжу ёй язык! (Падыходзячы да Насці, пагрозна.) Хто пасылаў? Чыё заданне, ты, бальшавіцкая гадаўка?! Ну!

НАСЦЯ. Каб вы ўсе здохлі! Каб вас!..

СТРЫБУЛЬСКІ (раз'юшана накідваючыся на дзяўчыну). Не скажаш? Не скажаш?

НАСЦЯ. Ой! Гад ты, гад!..

ХАЛЬС (ледзь стрымліваючыся). Кінцце. Скора мы з палкоўнікам пагутарым з ёю! У нас яна загаворыць! (Стрыбульскаму.) За стол!

СТРЫБУЛЬСКІ (злосна штурхаючы Насцю). У, падла! (Кліча.) Дзяжурны!

Сядае за стол.

ХАЛЬС. Нашто дзяжурны?!

СТРЫБУЛЬСКІ. Вывесці!

ХАЛЬС. Адставіць! Нам яна яшчэ будзе патрэбна! (Пільна гледзячы на Стрыбульскага, які хоча ўстаць.) Што вы думаеце?!

СТРЫБУЛЬСКІ. Дзяжурны, у бога душу! Налізаўся!..

ХАЛЬС. К чорту дзяжурнага! Нашто ён!

СТРЫБУЛЬСКІ. Так.. Для парадку.

Ён непакоіцца.

ХАЛЬС (рэзка, п'яна загадваючы). Потым!.. Для парадку тут мы! Пі!

Паказвае на шклянку з самагонкай. Стрыбульскі п'е. Насця падняўшыся з падлогі, з нянавісцю спадылба пазірае на іх. Ёй здаецца нешта дзіўна знаёмае ў голасе, у жэстах немца. Яна адганяе гэтую думку, як прывід, як недарэчнасць.

ХАЛЬС (крыху адпіўшы са шклянкі). Мы, немцы, не любім піць так, як вы, шклянкамі..

За сцэнай раптам раздаецца стрэл. Стрыбульскі трывожна ўскаквае.

СТРЫБУЛЬСКІ. Што гэта?!

ХАЛЬС (абыякава). Глупства. Мусіць, хто-небудзь з салдат вінтоўку прачысціць захацеў!..

СТРЫБУЛЬСКІ. Вінтоўку прачысціць?..

ХАЛЬС. Нервы ў вас, як у... дэр хазэ, як сказаць? Як у зайца!

СТРЫБУЛЬСКІ. Нервы, у душу яго... Работа...

Супакойваецца. Але непадалёк зноў стрэл, крык: «Ай!» Стрыбульскі зноў ускаквае, рашуча.

СТРЫБУЛЬСКІ (Хальсу і Цобелю). Я хутка. Я зараз!..

Выймае з кішэні пісталет.

ХАЛЬС. Стрыбульскі, вы трус!

ЦОБЕЛЬ. Зетцэн зі!

СТРЫБУЛЬСКІ. Я павінен праверыць!

ХАЛЬС (хапаючы Стрыбульскага за руку, рэзка).

Палкоўнік загадвае вам сядзець. Саромцеся!.. Вы зневажаеце палкоўніка!

СТРЫБУЛЬСКІ. Там нешта здарылася!

ХАЛЬС (рэзка). Калі што - небудзь вартае, прыдуць, даложаць.

Стрыбульскі, які яшчэ стаіць нерашуча, раптам спалохана ўздрыгвае.

Сядайце!

Стрыбульскі разгублена сядае. Пільна, насцярожана аглядае гасцей. Насця сочыць за ўсім, поўная і вялікага хвалявання, сумненняў і здагадкі.

(Стрыбульскаму). Выпіўшы, трэба закусваць!..

СТРЫБУЛЬСКІ. Што? А, закусваць? (Раптам, хутка.) Каб расолу!

Ён хоча ўскочыць, але Хальс затрымлівае.

Дзяжурны!

ХАЛЬС. Нашто дзяжурнага зваць без прычыны!

СТРЫБУЛЬСКІ. Расолу б добра... Пасля гарэлкі...

Зірнуўшы на Хальса, на «палкоўніка», які трымае руку ў кішэні, на пісталеце, Стрыбульскі сядае.

ХАЛЬС. Капусты даволі!

І яго тон, і выгляд «палкоўніка» прымушаюць паднагчаліцца. Стрыбульскі мяняе тактыку.

СТРЫБУЛЬСКІ. Так, можна закусіць і... капустаю... (Як бы супакоіўшыся.) П'юць, падлы, на дзяжурстве!.. Але — ваша праўда — хвалявацца не трэба... Калі вы тут!.. Пры вашай ахове!..

ХАЛЬС. Ты мне пачынаеш падабацца больш, як дагэтуль!

Насця ўжо амаль не сумняваецца, якія афіцэры перад ёю. Яна сочыць за абодвума — толькі адзін знак, і яна кінецца, шчаслівая, да іх. Але Хальс вачыма загадвае маўчаць.

СТРЫБУЛЬСКІ. Вы будзеце яшчэ лепш... думаць, калі мы... пазнаёмімся бліжэй...

ЦОБЕЛЬ. Фраген зі... Брыф! Іст дас варгейт?

ХАЛЬС. Маёр Клюге казаў, што вы атрымалі нахабнае пісьмо. Палкоўнік пытаецца, ці праўда гэта?

СТРЫБУЛЬСКІ. Праўда.

ХАЛЬС (Цобелю). Дас іст вар!

СТРЫБУЛЬСКІ (сам сабе). Каб хоць паўгадзіны пратрымацца, а там бог... Клюге! Няўжо не выручыць?! (Хальсу). Да чаго дайшлі!.. Партызаны... Нібы не мы, а яны гаспадары!..

ХАЛЬС. Што ж яны пішуць? Я не ўпэўнен, што Клюге ўсё правільна перадаў...

СТРЫБУЛЬСКІ (трывожна). Пагражаюць... За тое, што я служу... Выпусціць партызан загадваюць...

ХАЛЬС. Цяпер вы не трывожыцеся, спадзяюся? Ахова ў вас, як у райхсфюрэра!..

СТРЫБУЛЬСКІ. Не... (Ледзь выціскаючы словы ад неспакою.) Цяпер я... абсалютна... спакойны... Такая ахова... Упершыню за ўсю службу... спакойны. Дзякуючы пану палкоўніку і вам, гер обер-лейтэнант... Я вельмі трывожыўся, чакаючы вас. Проста смех успомніць...

ХАЛЬС. Вып'ем!

З'ЯВА ШОСТАЯ

Уваходзіць партызан, апрануты нямецкім салдатам.

ПАРТЫЗАН. Кончылі, таварыш начальнік разведкі!

ДУБОВІК (Стрыбульскаму). Здай зброю!

СТРЫБУЛЬСКІ (прыкідваючыся). Я... Мне... Вы жартуеце?!

Раптам скідае маску, хапае з кішэні пісталет, хоча стрэліць, але Дубовік з «палкоўнікам» і другім партызанам кідаюцца на яго, выкручваюць руку. Пісталет адбіраюць.

СТРЫБУЛЬСКІ. Дубовік, сам?! У, дыхавіца!.. Абдурыў!..

ДУБОВІК. Рукі ўгору!

Стрыбульскі падымае рукі.

(«Палкоўніку».) Абшукаць, Пятро!

ПЯТРО. З прыемнасцю!

Абшуквае. Насця, без меры ўсхваляваная, кідаецца да Дубовіка.

НАСЦЯ. Ой, таварыш камандзір! (Цалуючы, плача.) Як гэта!.. Паверыць проста не магу...

ДУБОВІК. Хвілінку, Насцечка!.. Супакойся!.. Усё нармальна! (Стрыбульскаму.) Ну, мы прыйшлі!

Стрыбульскі глядзіць як загнаны воўк.

Мы табе загадвалі вызваліць людзей нашых. Мы цябе папярэджвалі, што зробім, калі не паслухаешся! Ты не паслухаўся! Ты забіў нашага чалавека, здзекваўся (на Насцю) з яе... І ты атрымаеш што належыць!

СТРЫБУЛЬСКІ. Эх, позна, у бога яго душу, гэты Клюге прыпаўзе! Чакаў яго, падлу, думаў дачакацца!..

ПЯТРО. І не дачакаўся, мусіць, мала. Збіраецца, напэўна, Клюга твая на падмогу. А можа і ідзе ўжо.

НАСЦЯ. Каб не падаспелі яны!

Пятро абшукаў Стрыбульскага.

ПЯТРО. Усё, Іван! Гатоў!

ДУБОВІК. Вывесці. Выканаць партызанскі прысуд!

ПАРТЫЗАН. Ёсць! Ідзі, гніда фашысцкая! Жвавей!

Ён выводзіць Стрыбульскага.

ПЯТРО. А цяжка быць палкоўнікам! (Выціраючы пот.) Аж замарыўся! Тфу ты, служба! (Адрывае вусы, кідае на падлогу.)

НАСЦЯ (Дубовіку). Непадобны вы які!.. Скіньце гэтыя шклы...

ДУБОВІК (зняўшы пенснэ, заклапочана, строга). Пятро!

ПЯТРО. Я, таварыш начальнік разведкі!

ДУБОВІК. Сабраць усіх! Зараз жа! Чакаць маёй каманды!

ПЯТРО. Мігам!

Пятро выбягае.

ДУБОВІК. Насця, вось ключ. Вызвалі ўсіх! І да нас! За Залужкамі вядзі сцежкаю, паўз ветракі! Ведаеш?

НАСЦЯ. Не забыла!

Выбягае.

З'ЯВА СЁМАЯ

Дубовік адчыняе шуфляды ў стале, збірае паперы. Сабраўшы ўсё ў стус, піхае пад паху, хутка азіраецца.

ДУБОВІК. Здаецца, усё? Усё!

Выбягае.

ЗАСЛОНА

[1] Ці не хочаце вы, пан палкоўнік, пакаштаваць сала? Ці можа пазней крыху?

[2] Так. Цяпер есці! І — справы!